

1696.

1. Martini, Nicolaus: De matris praesumptis.
2. Stykius, Elias Augustus: De eo, quod iustum est
circa colloquia et alloquia
- 3^{a, b, c} Stykius, Elias Augustus: De designatione patris a
matre infantis facta. 3 Bimpl. 1696 i 1739
4. Stykius, Elias Augustus: De contractibus tacitis

1697.

1. Ruyperus, Samuel: De emendatione Testi titulis, punitio-
num super dictationibus nec non exaltationis hora.
- 2^{a, b, c} Stykius, Elias Augustus: De iure novellarum.

1698.

Museus, Simon Hunnen: De iure immunitatis & vecti-
galibus, certis personis competente.

1700.

Stykius, Elias Augustus: De matrimonio ex ratione
status.

1701.

1. Martinus, Nicolaus: De cautionibus judicialibus
ad l. ff. 1. lit. 8. et. 3. seq.
2. Mayerus, Jo. Frid: De hynno, Echall uno Herr bey
seinem Wort.
3. Musaeus, Simon Haarsen: De bello alternativo in
actione hypothecaria admittendo.
4. Reyperus, Samuel: De justitiae tam commutativae,
quam distributivae proportionibus

1702.

1. Musaeus, Simon Haarsen: De revocatione donationis
ab praestitam contra donationem advocatorem.
2. Musaeus, Simon Haarsen: De pretio juris Festinacii
Laoni
3. Reyperus, Samuel: De singularibus alimentorum precibus
4. Reyperus, Samuel: De epactis solaribus praecipue vero
de II diebus, ex festis restitutis, et ad tempora

Concilii Nicaeni retractis, sententiarum jure.

3. Musaeus, siveus, Henricus. Ne vindicta praetexta
defensionis adumbrata.

DISPV TATIO I VRIDICA
DE
I V R E
NOVELLARVM

11
Kiel
1697
20

Vom Rechte der Zeitungen

P R A E S I D E
DN. ELIA AVGVSTO STRYKIO

I. V. D. I VR. PVBL. ET NOVELL. PROF. PVBL.
ORDINARIO

AD D. OCTOBR. ANNI M DC XCVII

PVBlicAE DISQVISITIONI SVBMITTIT

AVTOR ET RESPONDENS

SAMVEL FRIDERICVS HAGEN

LENZ. MARCH.

V I T E B E R G A E
RECUSA APVD IO. CHRISTOPH. TZSCHIDRICHIVM
M DCC LIII

DFC

P R A E F A M E N .

uandoquidem mihi ex hac Academia discessuro temporis hic transacti reddenda ratio illis, quibus obsequium ac reverentiam debeo, non alienam ab hoc tempore praesentem credidi materiam, in qua vires ingenii exercerem. Etenim si ullo unquam aëvo Novellæ quodam fuerunt numero, tum maxime nostra hac florent atate, tamque largam praesens hic annus earum, maximam partem insperatarum, nobis exhibuit messem, ut dubitare liceat, an ullus praecedentium ei in hoc genere exæquari possit. Non opus existimo illis recensendis jam immorari, cum cognita sint omnibus, qui quid ulterius eventurum sit & scire anxie desiderant, & ut in salutem imperii cedat, uti par est, vehementer exoptant. Quod si autem B. L. in tractatione praesentis materiae me alicubi lapsum deprehendes, ignosces mihi Juveni, & discendi cupido, & scriptionis hujusmodi, primitiae enim sunt, haecenus plane ignaro, qui si a Te in viam veritatis reductus fuerit, de quo impense sibi gratuletur habebit.

P R A E F A M E N .

quandoquidem mihi ex hac Academia discessuro temporis hic transacti reddenda ratio illis, quibus obsequium ac reverentiam debeo, non alienam ab hoc tempore praesentem credidi materiam, in qua vires ingenii exercerem. Etenim si ullo unquam aëvo Novellæ quodam fuerunt numero, tum maxime nostra hac florent aetate, tamque largam praesens hic annus earum, maximam partem insperatarum, nobis exhibuit messem, ut dubitare liceat, an ullus praecedentium ei in hoc genere exaëquari possit. Non opus existimo illis recensendis jam immorari, cum cognita sint omnibus, qui quid ulterius eventurum sit & scire anxie desiderant, & ut in salutem imperii cedat, uti par est, vehementer exoptant. Quod si autem B. L. in tractatione praesentis materiae me alicubi lapsum deprehendes, ignosces mihi Juveni, & discendi cupido, & scriptionis hujusmodi, primitiae enim sunt, hactenus plane ignaro, qui si a Te in viam veritatis reductus fuerit, de quo impense sibi gratuletur habebit.

CAP. I.

DE IVRE NOVELLARVM IN
GENERE.

S V M M A R I A .

I ngressus. n. 1.	D e Residentibus & Agentibus Principum. n. 31. seq.
Quid hic per jus denotetur? n. 2.	Alii ex libera voluntate Novellas proferunt. n. 33.
Unde Novellæ dicantur? n. 3. seqq.	Homines avidi Novellarum. n. 34. seq.
Novellæ quid denotent? n. 6.	An studium Novellarum laudabile sit? n. 36. seqq.
Quotuplices sint? n. 7. seq.	Affirmativa defenditur. n. 39. seqq.
Vocabulum avisen unde? n. 9. seqq.	Sapius tamen degenerat in vitium. n. 44.
Quomodo alias appellentur? n. 13.	Quod oriur si modus non servetur. n. 45. seq.
Quenam sint Novellæ Constitutiones? n. 14.	Ex intentione proferentium. n. 47.
Abrogant Jus vetus. n. 15.	Ex qualitate temporis. n. 49.
Latina verso est approbata. n. 16. seq.	Ex qualitate loci. n. 50. seq.
De Novellis Juliani. n. 18.	An sacerdotes hoc studium deceat? n. 52. seqq.
De Novellis Leonis. n. 19.	Ex quibus rebus Novellæ consentent? n. 55.
Ad Novellas proferendas aliqui tenentur ex officio. n. 20. seqq.	De Fine & Effectu earundem. n. 56.
Ut olim Irenarchæ. n. 23.	Quod
Stationarii. n. 24.	
Curiosi. n. 25.	
Quinam hodie hoc munere fungantur? n. 26. seqq.	
Speculatores. n. 29. seq.	

uod solenne a'ias esse solet nonnulla circa tituli
 explicationem prius monere, quam ipsius rei
 tractatio suscipiatur, illud & mihi in præsentem
 de Novellarum jure acturo incumbere non
 absque ratione conjicio, ne titulus dissertationis vel ab
 initio statim offendant, vel ad minimum Lectorem relin-
 quat dubium ac incertum. Et quidem vocabuli juris
 variam significationem, ejusdemque originem, ut hic fu-
 se explicem, operæ pretium non duxi; Videri de illo
 poterit Mauric. *de princip. jur. publ. c. 1. n. 2. seqq.* Hahn. ad
 Wesenbec. *tit. ff. de J. & J. n. 14.* & suffecerit hoc loco di-
 xisse, per Jus Novellarum id mihi intelligi, quod in jure
 de Novellis dispositum, seu quod circa Novellas in jure
 justum vel injustum est. Vocabulum autem Novellarum
 quilibet facile animadvertet descendere a novo, quod
 idem ac recens aut hætenus non cognitum denotat, & an-
 tiquo opponitur, quamvis & alias varias significationes
 nanciscatur, tam apud Autores Classicos, Vid. Martin.
Lex. voc. novus. quam in LLbus nostris & apud ICTos, quæ
 videri possunt apud Brisson. *de Verb. Signif. voce novus.* De
 latinitate illius si cui dubium exortum fuerit, illi id facile
 eximet Faber in *Thesaur. erudit. Scholast. voce novellus*, ubi
 id Ciceroni, Virgilio, Varroni, aliisque usurpatum esse
 monstrat: Juri quoque nostro illud non adeo incogni-
 tum, ubi novellæ constitutionis, novelli vini, novelli sta-
 tuti, novellæ religionis, novellæ superstitionis &c. fit
 mentio, Vid. *L. 29. C. d. inoff. testam. L. 10. C. de erogat. mili-
 tar. annon. L. 9. C. Theod. de metall. & metall. L. 15. C. Theod. de
 Jure Fisci* add. Brisson. *d. tr. voc. novellum.* Utrum vero in-
 star nominis per se substantis veteribus id probatum fuerit,
 illud equidem affirmare non ausim, saltem nullum illius
 in præsens occurrit exemplum; Interim tamen id usu &

vulgari loquendi consuetudine nunc a plerisque receptum est, & vix aliud vocabulum suppetit, quo materiam præsentem & concisius & significantius exprimere possim. Quod si tamen facta Novellarum mentione quis ipsas res, relationes, aut simile quid, subintelligere velit, illi per me hoc esto liberrimum.

- 6 Intellego autem hic per Novellas, vocabulo juxta communem loquendi usum substantive accepto, *relationes de rebus noviter ac recenter, tum hic, tum alibi, imo in orbe universo gestis*, quem vocis significatum nostri ad exemplum vel Gallorum, qui dictas Relationes vernacula sua appellant les Nouvelles, vel Itolorum, quibus lingua sua vocantur le Nouvelle recepisse videntur.
- 7 Distinguuntur hæ novellæ, quod aliæ publice proferantur, ita ut omnibus innotescant, aliæ vero alicui privatim & quidem nonnunquam sub fide silentii communicentur. Illæ iterum vel publicis typis exscribuntur, quando prius singulari cura & industria collectæ sunt, & hæ, stricte vocabulo novellarum sumto, intelliguntur, vel etiam per literas tantum, aut oretenus, quoque aliis communicantur, in quo latiori significato, & quidem ut & illas, quæ privatim alteri exponuntur, comprehendant, hic loci illæ accipiuntur.
- 9 Quæ typis exscriptæ sunt nobis alias frequenter vocari solent die *Avisen*, a gallico vocabulo *avis*, quod instructionem aut denuntiationem, nobis *einen Bericht oder Nachricht* denotat, & alias etiam in communi usu receptum est, quemadmodum in materia cambiâli satis notæ sunt literæ *de aviso*, quibus significatur cambium esse solven-

solvendum, & simul media solutionis soluturo offeruntur, de quibus vid. Dn. Samuel Strykius, Patronus & Avunculus meus, Patris instar, perpetuo venerandus de *Cauzel. Contract. sect. 3. c. 5. §. 11. Scacc. de Camb. §. 1. qu. 5. n. 77. seqq.* Imo & in aliis materiis istius vocabuli vestigia occurrere notat Carol. du Fresne *Glossar. med. & infim. latinat. voc. Avisare.* Ita non incognita *Avisausenta* illa Constantiensia & Moguntinensia, quibus Status Imperii nostri eorumque Deputati Anno 1416. & 1427. abusum juris illius, quod Pontifex ex transactione cum Henrico V. Imperatore in causis ecclesiasticis in Imperio nostro obtinuerat, significant ac de eo conqueruntur, de quibus vid. *Strauch. Diff. Exoter. §. 6. Ziegler. ad Instir. Jur. Canon. Lancellotti. l. 1. tit. 27. §. 10. Dn. Rhet. Instir. Jur. publ. l. 1. tit. 2. §. 122.* quin & in materia processus testis *avisatus* dicitur, cui ante præstitum Juramentum admonitio de perjurio prælecta est; de quo Dn. Stryk. *Introd. ad Prax. forens. c. 18. §. 11. Brunnem. de Proc. Civil. c. 20. n. 64. seqq.*

Appellari quoque communiter solent die *Zeitungen*, ea propter, quod resque quovis tempore in orbe geruntur contineant, & ut omnibus innotescant, denuntient; Alicubi etiam vocantur *Couranten*, *Gazetten*, *Journal* &c. quæ latius exponit *der Spate in dem Zeitungs Lust und Nug* l. 1. c. 4. §. 1. & 7.

Ab hac significatione *Novellarum* hactenus exposta longe diversa est altera illa *Novellarum* appellatio, quam Imperator profert in *Const. Cordi nobis de Emendar. Cod. §. 4.* quæ certæ quædam Constitutiones Imperatoricæ post Codicem repetitæ prælectionis demum promulgatæ, & quæ in Corpore Juris nostri post istum Codicem con-

- 15 conspiciuntur, indigitantur. De his notandum quod per eas sapius Jus Digestorum & Codicis abrogetur, ut proinde si in illis jura quædam legibus ff. & C. contrariantia deprehendantur, de eorum conciliatione laborandum amplius non sit, quin & dum ipsæ non uno eodemque sed diverso tempore promulgatæ, nec publica autoritate in unum collectæ sunt, sapius sibi invicem contrariantur, & hinc in illis obtinet vulgatum illud, quod lex posterior abroget priorem. Vid. Dn. Stryk. *præ-*
- 16 *cogn. Jur. Univers. c. 2. §. 27.* Ut vero maximam partem, exceptis paucissimis, quas refert Rittershusius *Exposit. Novell. proam. c. 4. n. 1.* lingua græca conscriptæ sint, translatas tamen illas in latinum sermonem jam deprehendimus, ex quibus translationibus ea, quæ vulgaris appellatur, nunc moribus & usu recepta est, ut vix tutum sit ab eadem in foro recedere, etiamsi textus græci alius ostenderetur esse sensus. Lauterbach in *Coll. ff. prolegom. §. 6. n. 2.* quod tamen intelligendum, nisi dubius vocis latinæ intellectus ex Græco textu explicationem exposcat, uti exemplum in potestate filiofamilias disponendi de peculio adventitio irregulari affert Dn. Hopp. *ad pr.*
- 18 *Instit. quib. non est permiss. fac. restam.* Veteribus quidem hæ ipsæ Constitutiones Authentici nomine veniebant, qui per Novellas intelligebant Epitomen illam harum constitutionum, a Juliano Antecessore, & Patritio urbis Constantinopolitanæ circa annum 570. confectam, quam quoque adhuc hodie habemus. Vid. Dn. Stryk. *d. c. 6. §. 29.* verum cum hodie hujus Epitomes nulla sit autoritas
- 19 hanc distinctionem non attendimus. Diversæ ab his Novellis sunt Novellæ Imperatoris Leonis, cognomento Philosophi, quæ tamen utut Corpori Juris nostri annexæ sint, autoritatem, nisi quatenus una vel altera in specie

specie probetur recepta, non habent in foro, nec in decidendis causis allegantur, nisi vel casum aliquem in Jure Justiniano indeterminatum determinent, vel casum in illo jure non decisum expresse decidant, sicuti illius in *Nov. Leon. 77.* hujus vero in *Nov. Leon. 104.* est exemplum. *Conf. Dn. Stryk. d. l. c. 4. §. 2.*

Verum ut e diverticulo in viam, & ad Novellas, 20
 quatenus hujus tractationis sunt, revertar, ad proferendas hujusmodi Novellas vel ex officio aliquem teneri, vel ad eas libera voluntate accedere, res ipsa facis testatur. Quod illos atinet, quos officii ratio ad hoc munus ad- 21
 stringit, in tantum illos ad inquirendas & proferendas Novellas obligatos esse existimo, ut si in hoc munere negligentes existant, non tantum pœna quadam arbitraria affici, verum etiam penitus ab officio suo deponi possint. *Conf. ea quæ habet Ziegler. Dicastic. concl. 25.* Ex his au- 22
 tem alii tantum ea, quæ contra quietem ac salutem publicam a civibus commissa, Superiori denunciare, alii vero de eo, quod in exteris regnis uel provinciis geritur & quod seire Superioris interest, ipsam instruere ac certiore reddere tenentur. Ad illos Jure Romano refere- 23
 bantur *Irenarchæ*, de quibus in *L. un. C. de Irenarch. L. 6. ff. de custod. & exhibit. reorum*, qui quid in urbe gerebatur referebant *Judici*, illumque de eo informabant. *L. 7. §. 12. ff. de off. præf. urb. L. 6. §. 3. ff. ad Sc. Turpil. add. Carpz. Prax. Crim. p. 3. qu. 103. n. 19.* His similes erant *Stationarii*, 24
 ira dicti, quod certis ac designatis stationibus atque locis dispositi essent; ut *Magistratui*, siquid commissum esset, nuntiarent; *tot. tit. C. de curios. & stationar. L. 1. C. de Coborr. Brunnem. ad L. 7. C. de accusat. Gothofr. ad L. 8. C. eod. qui* 25
bus conjungebantur Curiosi, d. tit. C. de curios. ita dicti,
 B
 quod

- quod ea, quæ in Prouinciis commissa, curiose peruestigarent, & quicquid ita dignum relatu audiuissent, ad Magistratum referrent. Vid. Peretz, *ad d. tit. n. 8.* qui ea propter & curagendarii appellabantur *L. 1 C. Theod. de curios.* Quamvis uero hæ appellaciones ab usu apud nos recesserit, ipsa tamen res adhuc durat, cum non tantum in prouinciis, sed & ciuitatibus, imo pagis ejusmodi homines sæpius reperiantur constituti, qui in mores ac uitam subditorum inquirere, & quæ perceperunt Magistratui indicare tenentur; Vid. Tholosan *de Rep. l. 13. c. 3. §. 12.* in quorum exemplum affero id, quod in Rep. Norimbergensium obtinere dicitur, ubi certa quædam persona constituta (*der Pfänder*) quæ præter alia negotia ipsi commissa per clandestinos suos emissarios (*Rundtschaffer*) quos nemo nosset hoc agere, & mores & uitam ciuium, & ubi in Leges Reip. ac sumtuarias peccatum fuerit, exploret & annotet, ut sic deinceps in *dem Rüge Ampt* oder *Schöpfen Ampt* in reos inquiretur, causa sufficienter cognita, confessis uel conuictis pro qualitate reatus condigna pœna irrogetur, adeoque commissa delicta impunita non abeant, sed LLbus iudicis suis uigor maneat. Vid. Peller ad Klock *de avario l. 2. c. 35. n. 1.* Nec prætereundi hic ministri Academiae, quos uulgo *Bidellos* uocamus, qui a Senatu Academico inter alia & eum in finem aluntur ac specialiter ad id obligantur, ut in facta Studiosorum inquirent, eaque Rectori aut Pro-Rectori Magnifico denuntient.
- 29 Ad alteram speciem illorum, quibus ex qualitate muneris in Nouellas inquirendi easque denunciandi incumbit necessitas, pertinent hi, qui olim exploratores siue speculatores appellabantur, de quibus in *L. 7. C. de Cohortal.*

Cobortal. add. Lips. Polit. l. 4. c. 10. n. 13. Quorum uti jam 30
olim magnus fuit usus, prout quoque de temporibus
Nimrodi aliqua affert *Spate d. rr. c. 4. §. 1.* & de tempori-
bus Romanorum nullum dubium superest, uti ex consi-
lio Mæcenatis Augusto Imperatori apud Dionem dati,
& iis quæ a Lampridio de Imperatore Severo traduntur 31
conjicere licet, ita nec hodie ille minor conspicitur, sed
referendi huc certa ratione Residentes & Agentes Prin-
cipum in aliorum aulis, quibus inter alia hoc negotii da-
tum est, ut quicquid speculationibus suis ibi investigare
possint, id Domino suo perscribant; Vid. *VVicquefort*
de l'Ambassadeur l. 2. sect. 3. *Kulpis de Legation. Statuum Im-*
perii c. 2. §. 13. ubi quidem eos ex judicio *Puffendorffii* 32
contra insultus aliorum, qui eos speculatores, alienæ perfid-
iæ autores vocant, defendit, ipsi tamen præcavere habent,
ne in illos quadret descriptio Residentium Gallicorum a
non nemine ante aliquot annos facta, quam prolixè exhi-
bet *Dn. Lynker Diss. de Commissar. Imperial. ad negot. status §. 3.*

Atque hæc de illis, qui ex officii necessitate nova & 33
inquirere & proferre tenentur, jam quod illos attinet,
qui libera voluntate ad illud accedant, generaliter dicen-
dum existimo, illud omnibus permitti, nisi in specie
aliqui reperiantur prohibiti, de quibus dicendi occasio
erit inferius c. 4. Sicuti enim natura ipsa semper formas 34
novas edere deproperat, ita & homines fere omnes per
inquietudinem quandam naturæ novitatum sunt aman-
tes, & quotidie novarum rerum studio capiuntur, *Fritsch.*
de novell. usu & abusu c. 1. §. 1. generaliterque fere de omni-
bus dici potest, quod Atheniensibus olim objecit *De-*
mosthenes, & Sacra Scriptura quoque de iis testatur in
Act. Apostol. c. 17. v. 21. Die Athenen alle waren gerichtet auf
B 2 nichis

nichts anders, denn was neues zu sagen oder zu hören, & quod de Gallis scribit Julius Cæsar *de Bello Gall. l. 4. c. 5.*

35 Est hoc Gallicæ consuetudinis, ut viatores etiam invitos consistere cogant, & quid quisque eorum de quaque re audiverit aut cognoverit quærant, & mercatores in oppidis vulgus circumstet, quibus ex regionibus veniant, quasque res ibi cognoverint, pronuntiare cogant, &c.

36 Utrum autem hoc Novellarum studium in personis privatis (quoad publicas enim, per ea quæ antea allata, res nullum amplius habet dubium) laudem, an vero vituperium mereatur, antequam ulterius progrediar investigandum erit. Equidem reputat in vitio Ictus, si quis

37 tempus in res nugatorias & ad se nihil pertinentes consumat, *L. 17. §. 14. ff. de ædilit. Edict.* nam juxta vulgatum.

38 Cura viris levibus rerum solet esse novarum.

Unde quoque Fritsch. *dict. tr. c. 2. f. 2.* adducit Richardum Baxter Theologum Anglum *in tr. de abnegatione sui c. 37.* ita scribentem: Neue eitelte Zeitungen, die Bekümmernüsse um anderer Leute Geschäfte ic. muß verleugnet werden, denn die fleischliche Lust, die viele Leute haben, daß sie gerne was neues hören, und können reden, und anhören mit Lust anderer Leute Sachen, die ihnen doch nichts angehen, dasselbe ist sündlich, weil dadurch viele Zeit verborben, und wichtigere Dinge, dazu unsere Zeit uns gegeben, und da wir uns um zu bekümmern haben, verläumet werden.

39 Verum enim vero si legitimum hujus studii usum ab illius abusu separaverimus, nihil difficultatis aut dubii amplius circa hanc quæstionem supererit. Ipsa natura, uti

uti antea dictum, ad hoc studium nos impellit, cum nec oculus visu, nec auris auditu juxta *Ecclesiast. i. v. 8.* unquam 40
 faturerur, & hinc tantum abest, ut illud vituperari de-
 beat, ut potius insignem laudem, cæteris paribus, mereatur, qui aliquot tempus eidem impendit, maxime cum id
 ipsi non tantum utile, sed etiam sapius, nisi damnum in-
 currere velit, summe necessarium sit, prout prolixè satis
 deducit, & multiplicem hujus studii usum in vita civili,
 cujuscunque etiam conditionis aliquis fuerit, demon-
 strat *Spate Zeitungs Lust und Nug* libr. 2. per tot. Jus 41
 nostrum non improbat illud Novellarum studium, imo
 quadatenus nos ad illud adstringit, dum non tantum vi-
 cinum præsumit nosse ea, quæ in vicina gesta sunt, in
 tantum ut ignorantia eorum sapius pro affectata & non
 toleranda habeatur, c. 7. & 8. X. de præsumt. Mascard. de
 probat. concl. 880. n. 11. Menoch. de præsumt. l. 1. præf. 18. n. 14. 42
 Ddres apud Barbof. locuplet l. 19. c. 15. ax. 2. personam
 conjunctam scire facta, vitam & mortem personæ con-
 junctæ, adeo ut ejus ignorantia allegata sit inverisimilis;
 L. 9. ff. und. cog. L. 7. C. de restit. in. integr. ibique Brun-
 nem. Menoch. de præsumt. L. 6. præf. 24. Barbof. locuplet. 43
 l. 3. c. 50. ax. 2. sed & in genere statuit, unumquemvis qui
 cum alio contrahit scire vel scire debere conditionem il-
 lius, quò cum contrahit, nec ejus prætenfa ignorantia
 damnum sibi eveniens evitare posse. L. 19. ff. R. 7. ibique
 VVissenbach. add. Dn. Stryk. vol. 3. disp. 13. d. Curiositat.
 c. 4. ubi id ipsium per varia exempla deducit.

Si quid itaque illiciti aut vitiosi in Novellarum stu- 44
 dio est, id, quoniam Jura, uti modo dictum, illud pro-
 bant, ex accidenti tantum sit & non ex ipso studio per se
 oriatur oportet; ignotum enim non est circumstantias

- sapius variare rem ex licito facere illicitum. *L. 26. §. 12.*
- 45 *ff. de Condict. Indeb.* Inter has ipsas vero circumstantias, primo affero loco nimium illarum studium, dum quis neglectis propriis rebus, quæ ipsi de necessitate peragenda incumbunt, tantum alienis peruestigandis intentus est, quorsum & ea quæ antea ad improbandum Novellarum studium allegabantur, unice, uti inspectio docer, collimant. Omne enim nimium, uti vulgatum sonat, trahitur in vitium. Apprime itaque huc faciunt illa quæ
- 46 habet summi ingenii vir Ulpianus in *L. 6. ff. de jur. & fact. ignor.* ubi dicit, nec supinam ignorantiam ferendam esse factum ignorantis, nec scrupulosam inquisitionem exigendam; Scientiam enim hoc modo æstimandam esse, ut neque negligentia crassa aut nimia securitas satis expedita sit, neque delatoria curiositas exigatur; quod ipsum Labeo, teste Paulo in *L. 9. §. 2. ff. eod.* ita exprimit, scientiam neque curiosissimi neque negligentissimi accipiendam, verum ejus, qui eam rem diligenter inquirendo notam habere possit. Altero loco huc traho intentionem
- 47 ejus, qui in Novellas inquirat, & easdem profert, si nimirum hoc tantum fiat, ut alteri damnum inferatur; utut enim peccata nocentium nota esse & oporteat & expediat, *L. 18. pr. ff. de Injur.* attamen ut legitimo modo publicentur non minus necesse est *Dd. ad d. L. 18.* & in genere alias finis & intentio designat qualis aliqua res censenda sit. *c. fraternitatis §. ult. X. de frigid. & malef.* Barbos.
- 48 locuplet. *l. 6. c. 17. ax. 9.* Porro hic respiciendum ad qualitatem personarum proferentium, quibusdam enim Novellas aliis communicare prohibitum, & hos vel necessitas officii vel data silentii fides culpabiles reddit, si nihilominus eas propolaverint, & aliis easdem retulerint, de
- 49 quo *c. 7.* plenior dicendierit occasio. Nec minus ad qualitatem

litatem loci & temporis advertendum erit, si enim ejus-
 modi tempore, quod aliarum rerum executioni destina-
 tum est, non nisi Novellas vel ab aliis expiscari vel aliis
 communicare volueris, reprehendendus omnino eris, ad
 quod superius allegata *L. 17. §. 14. ff. de aedilic. Edict.* respi-
 cit. Ita quoque si in templo, dum res divinæ peragun- 50
 tur, aliquis rebus novis inquirendis & recensendis inten-
 tum sit, indubie graviter peccat, cum non tantum ipse
 eam devotionem, quam auscultatione verbi divini afferre
 debebat, non adhibeat, sed & alios in devotione sua im-
 pediat. Conf. ea quæ habet *Carpz. Jprud. Eccl. l. 3. def.*
96. n. 1. Friedlib. in Casib. Conscient. Wächler, c. 10. sect. 1. m.
3. qu. 12. Multo magis autem reprehendendus erit ille Ec- 51
 clesiæ minister, qui peracta confessione auriculari, & an-
 nuntiata confessori peccatorum suorum remissione, ut
 pessimus quorundam mos est, de illis quæ noviter conti-
 gerunt & innotuerunt cum confessore colloquitur, atque
 ita illum impedit, quo minus officio suo fungatur, atque
 Deo debitas, pro gratia sibi per ministrum Ecclesiæ an-
 nuntiata, referat gratias. Licet enim sacerdotes a per- 52
 cunctatione rerum novarum simpliciter removendos non
 existimem, adeoque non probem quod ex *Tauleri con-*
cionibus Fritsch. in all. supr. tr. de Novell. usu & abusu c. 2.
§. 3. refert, ubi dicit: *Es ist wahrhaftig eine Schande,*
daß auch Geistliche mit der neuen Zeitungs-Sucht gepla-
get seyn, welche sich billich schämen sollten zu hören, oder
zu fragen nach solchen fliegenden Zeitungen, denn was
gehret sie es an, und was treibet sie zu wissen, was in der
Welt um und um getrieben und gehandelt wird, sed po-
tius his non insignem utilitatem ex Novellarum studio 53
accedere credam, quam uberius demonstravit Spate all.
tract. l. 2. c. 5. imo quod res in ipsorum Parochia noviter
 contin.

contingentes attinet, id summe illis necessarium statuam, prout illud ex iis, quæ de necessitate visitationis domesticæ late tractat Dn. Brunnem. *de Jure Eccles.* l. 1. c. 6.

54 *membr. 2.* apparet, certum tamen & hic est sapius ex loci & temporis circumstantia illicitum fieri ac reprehensionem incurrere, quod alias non tantum plane innoxium erat, sed & laudem merebatur; quod præpomis runc dicendum erit, si per talem novarum rerum inquisitionem alia adhuc intendant, falcemque suam in messem, uti dicant, alienam immittere gestiant, prout hoc vitium ordini ecclesiastico admodum frequens est, de quo vid. plur. Dn. Brunnem. *diff. de πολυπραγμοσύνη* §. 23. & quod ibi allegat consilium Schoockii *de Bon. Ecclesiast. sect. 4. c. u. p. 666.*

55 Consistunt autem Novellæ ex variis tam publicis, quam privatis rebus, recens tamen gestis, licet enim negari nequeat, aliquando talia quoque, quæ jam diu oblivione sepulta erant, recoqui & pro novis venditari, nonnunquam etiam, quæ nunquam contigerunt, fingi & proferri, talia tamen statim & facile, instituta paulo diligentiori inquisitione, detegi poterunt.

56 Quod si de cætero finem Novellarum attinet, pro diversitate earundem & ipse varius est; respiciunt enim aliquando promotionem salutis publicæ, aliquando commodi & utilitatis privatæ procurationem & conservationem, aliquando vero nudam tantum recreationem pro qua diversitate diversum etiam producant in jure effectum, uti inferius pluribus monebitur. Videri interim de fine Novellarum typis exscripturam poterit. *Spate all. tract. libr. 1. c. 7.*

CAPVT.

CAP. II.

DE IVRE MAGISTRATVS CIR-
CA NOVELLAS.

S V M M A R I A.

- P**rincipes semper curiose in No-
vellas inquisiverunt. n. 1. seq.
- Exemplum Cyri Perfarum Regis. n. 3.
seq.
- Exemplum Imperatoris Augusti. n. 5.
Stadium Novellarum Principibus sum-
me necessarium. n. 6. seqq.
- Principes aliquando Novellas confictas
divulgari curant. n. 9. seqq.
- Princeps potest prohibere vel permit-
tere Novellarum divulgationem.
n. 12. seq.
- An hoc indistincte cuius Statui Im-
perii competat? n. 14. seq.
- Alicubi non nisi sub censura imprimi
possunt Novellae. n. 18.
- Aliquando penitus prohibentur im-
primi. n. 19.
- Princeps potest injungere subditis, ut
litteras suas prius ad perlegendum
exhibeant, quo resciscat Novellas
in illis comprehensas. n. 20. seqq.
- An litterae subditorum nihilominus
perlegi debeant, licet constet nihil
in praedictum Principis in iis
contineri? n. 26. seqq.
- An etiam litterae per territorium tan-
tum transeuntes hac ex causa ape-
riri possint? n. 29. seq.
- An litterae legatorum ita aperiri pos-
sint? remissive. n. 31.
- Aliis quoque licitum est litteras infe-
riorum perlegere. n. 32. seq.
- An magistratus novellis ad ipsum per-
latis statim fidem habere debeat?
n. 34.
- Afferuntur exempla judiciorum olim
in Germania usitatorum, ubi statim
ad denuntiationem pena dictata.
n. 35. seq.
- Hodie magistratus in veritatem no-
vellarum inquirere debet. n. 37.
- Respicere itaque debet ad personam,
quae ipsi novellas detegit. n. 38.
- Exemplum singulare Republicae Ve-
neticae. n. 40.
- An qui novellas de crimine perpetra-
to ad magistratum perfert prius
debeat delinquentem admonere?
n. 41. seq.
- An veritatem novellarum proferens
probare debeat? n. 43.
- Quid Juris si communi fame origi-
nem debeant novellae? n. 44. seqq.
- An magistratus in omnia delicta,
quorum notitiam accepit inquirere
debeat? n. 51. seq.

C

Quan-

¹ **Q**uantam curam Principes ac Magistratus semper adhibuerint, ut notitiam eorum, qua tum in provinciis suis, tum alibi gerebantur consequerentur, nemini qui per transennam tantum historiam, tum veterem, tum recentiore² inspexit, poterit esse ignotum. De recentioribus minus dubii subesse puto, cum quotidiana experientia unumquem vis hac de re forsan adhuc dubitantem satis superque edocere possit. Ex veteribus licet multa adduci possint, ³ duo protulisse hanc in rem exempla sufficere poterit. Primum est primi Persarum Monarchæ Cyri de quo Xenophon in *Cyropædia sua* l. 8. n. 222. testatur, eum in certis equos constituisse ac homines, qui tum ad recipiendum literas allatas, tum ad tradendum illas aliis idonei essent, ut hoc modo celeriter intelligeret, qui etiam rerum longe remotarum esset status; quod ipsum ita re vera contigisse, utut alias huic libro non adeo magnam adhibeant fidem, adeo ut Scaliger non dubitet asserere, in hoc ⁴ libro præter nuda nomina ac duorum vel trium eventuum mentionem nihil veri contineri, inter alia etiam documento potest esse illud, quod de literis Regis Ahasveri nomine ab Hamane scriptis & per cursores regios Principibus Regni Perfici insinuat in Sacra Scriptura habetur. *Esth.* 3. v. 13. add. Schilter. *diff. de cursu publ. c. 1. §. 3.* quæ extat in *Vol. nov. jur. publ. Fritschii.* Alterum est Imperatoris Augusti, quem, procul dubio ex consilio Mæcenatis, de quo ⁵ *cap. præced. n. 30.* ut celerius ac sub manu quasi annuntiari cognoscique posset, quid in provincia quaque gereretur, juvenes primo modicis intervallis per militares vias, dehinc vehicula disposuisse refert Suetonius c. 49. commodiusque id visum esse dicit, ut qui a loco eidem perferrent literas, interrogari quoque, si quid res exigerent, possent.

Ac

Ac expedit quoque omnino talia fieri; cum enim prin- 6
cipalis scopus Principis esse debeat, ut Provinciis ac sub-
ditis suis bene sit, cum ab illorum salute propria ipsius sa-
lus dependeat, oportet ut ad omnia quæ quocumque tem-
pore eveniunt animum advertat, & inde quid sibi statuen-
dum sit colligat, quod cum absque Novellis siue pacis siue 7
belli tempore mature fieri nequeat, inde Besold. *thesaur.*
Pract. voc. *Neue Zeitungen* notat, Principes illos non di-
ci Politicos, die *nicht gewisse Zeitungen haben, sondern*
da ihnen und ihrem Land und Leuten viel an gelegen ist.
Accedit, quod homines, prout eorum natura est, nimium 8
quantum Novellis moveri soleant, & hinc Principis inter-
fite Novellas tales spargi, per quas subditorum animi conti-
neantur in officio, & tempore belli in dies magis magis-
que ad assistendum Principi suo incitentur, ac hostium
impetus & audacia frangatur. Inde est, quod nonnun- 9
quam tempore acceptæ cladis, non tantum prohibeatur
eam populo significari, sed et sapius contrarium, victo-
riam scilicet penes Principem esse, civitatem hactenus
oppugnatam Principis imperio adjectam esse &c. evul-
gatur. *Sparte Zeitungen Lust und Ras* *l. c. s. f. 2.* Sunt 10
enim sparsiones istæ Novellarum, teste Besoldo *d. l.* sapius
arcana Politica aut Stratagemata bellica; Multi exinde
mentem et animi intimos recessus expiscari solent. Spar-
guntur nonnunquam victoriæ, deprimitur pars adversa,
singuntur clades ad vulgum dementandum, ut is huic vel
illi parti faveat. Add. Fritsch. *de Nov. usu & abusu c. 3. s. 1.* II
ubi simul ut monstrat quantum ejusmodi Novellis licet
fictis sapius efficiatur, non tantum in partes provocat
Guicciardinum, Jovium, Meteranum, Thuanum, sed &
Besoldum citat *d. l.* referentem. *Es habe post cladem Ju-*
renssem der Duc de Mayne die victoriame, welche doch ex ad-
versa

versa parte gewesen, ihm attribuiret und zugeschrieben, sagend, ein solch Mendacium, wenn man es auf wenig Tage behalten könnte, sey viel tausend Gulden werth.

- 12 Quæ cum ita se habeant Jus illud prohibendi vel permittendi Novellarum evulgationem, non immerito Principi adscribitur, sicuti quoque illud ad Regalia refert Fritsch. *addit. nov. ad Limm. de Jur. publ. l. 4. c. 8. n. 267. & tr. de Novell. usu & abus. c. 3. §. 2.* in specie vero regali Postarum juri accensent Bœcler. *Not. Imper. Germ. l. 4. c. 1.*
- 13 Accidit vom Post regal. *l. 1. c. 5.* cum enim Postarum finis in commercio literarum consistat, illud vero ad Postas pertineat, negari nequaquam poterit Principem huic commercio certum quendam terminum ponere, & per consequens etiam divulgationem Novellarum vel permittere, vel restringere, vel penitus prohibere posse.
- 14 Sed dum ita hoc jus regali juri Postarum annexum est & ab eo dependet, dubium illud inde oritur, quasi non ad Principes Imperii, sed ad solum Imperatorem pertineat, quippe inter cujus reservata jus instituendi Postas referunt Scamler. *de Reservat. Imperat. §. 48. n. 5.* Hæning.
- 15 *de Jure Postar. c. 1. §. 4.* Verum salva res est, modo distinxeris inter constitutionem Postarum universalium per totum Imperium, & Provincialium in cujusvis Principis territorio; Illam sicuti nemo Imperatori unquam negaverit competere, cujus documento esse poterit investitura Comitum de Taxis ab Imperatoribus de Postis per univrsum Imperium facta, qui & in plerisque civitatibus Imperialibus suos subofficiarios habent; ita hæc propter Jus superioritatis territorialis, & quod per Postas Jus belli & pacis, itemque commerciorum, quæ extra dubium ad Principes nostros spectant, conservetur, omni-

no Principibus afferenda est, & ipsis Imperii Legibus non obscure id innuentibus *R. l. de an. 1542. §. und damit man Cap. Leopold. art. 35. Vid. Dn. de Rhez. Instit. Jur. Publ. l. 2. tit. 20. Schweder. Inrod. Jur. Publ. part. spec. sect. 1. c. 18. §. 8. seqq. & sect. 2. c. 15. §. 9. Fritsch. Elect. Jur. publ. p. 2. c. 11. Accold. d. tract. l. 1. c. 2. per tot. Mev. p. 1. dec. 101. & 174. Idemque plane dicendum existimo de civitatibus Imperialibus, quia nec his superioritas territorialis deneganda est, quod enim Postas non instituunt hoc non exinde provenit, quasi id jus non habeant, sed quod territorium earum ultra aliquot milliaria plerumque se non extendat, ipsaque per tabellarios & nuntios negotia sua commode satis expedire possint, nec sumtuosa Postarum constitutione opus habeant, uti recte notat Accold. d. c. 2. unde nec hoc circa Novellas Jus ipsis denegandum erit, cum intra civitatis mania exerceri satis commode possit. Add. *Elect. Jur. publ. Cassandr. Thucelii c. 11.**

Atque ex hoc jure est, quod in quibusdam locis receptum sit, Novellas non nisi sub censura publica posse vulgari, rejectis in iis quæ vel dubia vel suspecta, vel quæ suppressionem potius quam divulgationem mereri videntur, *Fritsch. de novell. usu & abus. c. 3. §. 2. in f.* imo quandoque penitus prohibeatur novellas imprimere, si præcipue impressor sibi licentiam sumat in præjudicium hujus vel alterius Principis aliquid divulgandi, uti exemplum ejusmodi refert *Accold. d. tr. l. 2. c. 5.* ubi dicit: **Dannenhhero hat der Päbstliche Hof nur neulich, wie unter dem 25. May von Rom geschrieben worden, factum id ni fallor. Anno 1685. allen Buchdruckern untersaget, Zeitungen zu drucken, sie mögen auch seyn, woher sie wollen.**

- 20 ^{non} Et hinc quoque deducendum est illud, quod sapius Princeps constituat, ne a subditiis suis literæ vel aliorum transmittantur, vel aliunde recipiantur, nisi prius ipsi vel officialibus ipsius fuerint ad perlegendum exhibitæ, sicut id ita à Gallis post occupationem civitatis Argentoratensis ibi constitutum esse constat, & Accold *d. tr. c. 5.* quoque
- 21 refert. Nec absque ratione hoc ita constitutum, cum maximum sapius ex ejusmodi literis, et quæ illis comprehensa fuerunt novellis, Reipublicæ sabotum esse damnum
- 22 historiæ monumenta satis testentur. Quinimo ex hujus publici interesse causa, licet vel maxime tale mandatum Superioris non adsit, incumbere nihilominus, in statu quoque pacato, Magistratui etiam inferiori literas civium, si suspensiones contra easdem adsint, interciperè & inspicere existimo, cum Less. *de Just. & Jur. l. 2. c. 12. dub. 38. n. 133.* Busenbaum. *Medull. Theol. mor. l. 5. dub. 2. n. 2.* alleg. a Dn. Ringk.
- 23 *disp. de inspect. alien. liter. c. 2. sect. 2. n. 76.* In statu belli res minus dubii habet, cum regulariter nullum adversus fraudes & insidias firmitus sit munimentum quam provida & sapiens diffidentia. Vid. Burgers *Observ. Jurid. Polit. militar. cent. 1. obs. 88.* add. *Chur. Fürstl. Brandenb. See. Kriegsrecht d. 7. 27.* mereturque omnino laudem officialis sive præfectus castris literas ad præsidarios suos milites transmissas aparians & legens Burgers *d. tr. cent. 4. obs. 13.* ubi
- 24 hoc ita deducit; Darum, obzwar sonsten nach gemeinen beschriebenen Rechten verboten, daß einer dem andern seinen Brief erbreche und durchlese und dergleichen Resignation vor eine Falschheit gehalten werde; so cessiret dennoch diese Prohibition, wenn die Briefe in Kriegszeiten von verdächtigen und Feindlichen Orten herkommen, auf welchen Fall einem jeden vorstehigen Commendanten nicht allein un- verboten, sondern auch seiner Pflichtschuldigkeit obliegen thut,

thut, dergleichen Briefe ungescheneet zu intercipiren, zu er-
 öffnen und durchzulesen, &c. In specie quod captivi durante 25
 captivitate absque permisso praefecti loci, qui literas eo-
 rum perlegit & obsignat, ad suas literas dare ac Novellas
 perferbere nequeant, passim receptum videmus Churff.
 Brandenburg. Kriegs-Recht tit. 8. art. 43. in not. n. 4. ubi dici-
 tur; Eben der Ursache halber ist auch Herkommens im Krie-
 ge, daß derer Gefangenen Briefe nicht müssen von den Ge-
 fangenen selbst versiegelt, und an deren Parthey überfan-
 det, sondern dem Gouverneur des Orts zugestellet, und von
 demselben gehöriger Orter dressiret werden.

Quando vero ita ejusmodi apertura & perlectio lite- 26
 rarum ad subditos pertinentium a Principe ministris in-
 juncta est, quæri solet, an, si minister sciat, nihil in iis con-
 tineri quod præjudicium Republicæ afferre possit, illas
 non apertas vel non perlectas domino reddere possit; Vult 27
 hoc Molina *de Just. & Jur. tr. 4. disp. 36. n. 5.* ubi dicit; teneri
 tunc Ministros Principis desistere ab ea lectione ac ad aliud
 transire, cum legere eas literas saltem sit licitum, quantum
 sit satis, ut bono communi prospiciatur. Verum si respicia- 28
 mus ad mandatum Principis generale & illimitatum, & vin-
 culum illud, quo minister Principi suo tenetur, vi cujus ipsi
 præter obsequii gloriam nihil est relictum, simulque atten-
 damus potestatem Principis, quæ ipsi jus dat in omnes
 actiones subditorum inquirendi, moresque ipsorum dis-
 ponendi ac dirigendi, apparebit facile limitationem hanc
 subsistere non posse. Conf. Dn. Ringk. *d. l. n. 63. seqq.* ubi 29
 in sequentibus id in literis exterorum & territorium no-
 strum tantum transeuntibus quoque locum habere sta-
 tuit, cum Principis potestas se ad omnia quæ in territo-
 rio sunt extendat, illaque apertura non tam ut alteri nõ-
 ceamus,

ceamus, sed potius ut nostrae defensioni prospiciamus
 suscepta, et ex hac ratione pro illicita reputanda non sit,
 30 *arg. L. 24. ff. de damn. infect.* quod multo magis dicen-
 dum erit si literae istae sint hostium, & credamus ex illis
 nos notitiam quandam de statu ipsorum comparare pos-
 se. Vid. Franc. Pfeil. *Conf. 195.* Conf. ea, quae habet Grot.
 31 *de Jure Belli & Pacis l. 3. c. 1. ff. 5.* Quid in literis legati apud
 nos existentis ad principalem & vice versa ad legatum
 missis juris sit, & an illis apertis exinde novellas a Legato
 ad Principem perscriptas resciscere liceat? Vid. apud
 Ebertum *de Immunit. Legat. memb. 2. sect. 1. n. 49.* ubi id af-
 firmat contra Wicquefort, qui contrarium, adductis in
 32 exemplum his, quae Londini Aloysio Contarini Legato
 Veneto, & Dno de Sabran Residenti Gallico hoc seculo
 contigerunt, statuit. Vid. *les Memoires touchant les Ambassa-
 deurs P. I. p. m. 361. seqq.*

32 Addendum quoque hic erit non quidem ex hoc su-
 perioritatis territorialis, imperii tamen jure, Praelato per-
 missum esse literas religiosorum suorum aperire, earum-
 que contenta perlegere, idque tum ex religionis statuto
 aut consuetudine, tum ex suscipione probabili, quod mali
 aliquid contineant. Vid. Busenbaum. *Theol. moral. l. 5. c. 3.*
dub. 2. n. 3. Less. *de Just. & Jur. l. 2. c. 12. dub. 18. n. 131.* Barbof.
 33 *ad c. 33. X. de offic. de leg. n. 3.* & dominum quoque feudi; ob
 vinculum quo ipsi Vasallus tenetur & cujus intuitu sub
 poena privationis feudi nihil contra dominum vasallus
 suscipere potest, habere jus literas Vasallorum resignan-
 di, & quid in illis contineatur cognoscendi; Vid. Vivius
dec. 62. n. 8. Nicol. de Passeribus *de scriptura privata l. 3. dub. 1.*
n. 22. Ricc. *p. 5. decis. collect. 1029.*

Hæc

Hæc de Novellis a civibus ad alios, & ab aliis ite- 34
 rum ad cives perscriptis ac evulgatis, Superiorisque
 circa easdem jure dixisse sufficiat; agendum nunc de no-
 vellis ad Principem, ac qui ejus vice justitiam administrat,
 magistratum, de illis, quæ in Provincia geruntur per-
 latis, & quid circa eas Superiori incumbat ac an illis con-
 festim fidem adhibere, denuntiatumque pœnæ subjicere
 possit? Antiquitus quidem in Germania ejusmodi judi- 35
 ciorum exempla existisse, ubi statim qui alicujus delicti
 reus postulabatur, absque ulteriore probatione, nec ad-
 missa quidem ejus defensione, pœnæ ordinariæ subiectus
 est, dubitare nos non sinunt ea, quæ ex aliis autoribus af-
 fert Schottel. *de singular. quibusd. & antiqu. in Germania jurib.*
c. 29. ubi §. 5. ex Chytræo in Saxon. l. 3. mentionem facit
judicii illius Westphalici occulti, des Wehngerichts, quod a
Carolo M. institutum esse dicunt, data quibusdam perso-
nis secreto potestate, si quem cognoverint rerum nova-
rum & moliciendæ seditionis cupidum atque autorem esse,
illum statim absque longiori disputatione supplicio affi-
ciendi, de quo judicio videri quoque poterunt Scripto-
res all. a Conringio de Judic. Reip. German. §. 40. Wehner
Observ. Pract. voc. Westphälisch Frengericht. Et merentur 36
 omnino huc adferri ea, quæ de ejusmodi judicio in Comita-
 tu Wolpensi & Vogteya Rodenwaldensi olim usitato, postea
 vero ab Erico Seniore Duce Brunsvicensi & Lunebur-
 gensi sublato idem Schottel. *§. ii. refert: Wenn daselbst*
die heimlichen Richter und Söppffen in ihrem Gebiet et-
nen gewußt, der sich nicht allzurichtig in seinem Handel und
Wandel verhielte, haben sie demselben für erst eine wohl-
meinende und heimliche Warnung gethan, nemlich ihm
bey Nachtschlaffender Zeit ein Zeichen an seine Thür ges-
macht, auch in Zeichen und Gelagen die Kanne, Krug oder
 D Glas

36 Glas für ihm übergeben lassen. Wenn er denn von seinen Unthaten nicht abgelaßen, und sich nicht gebessert, und man unversehens das Gericht gehalten, haben sie alle an dem Drey des Gerichts erscheinen, und sich unter blauen Himmel niedersetzen müssen. Denn sind die Richter und Schöpffen mit Stricken zu ihnen kommen, im Kreis dreymahl verumbgegangen, und alle zugleich folgende Worte gesprochen: Wer ein frommer Mann ist, der sitze stille. Wer sich nun einer Mißhandlung sich schuldig gewußt, der hat wohl mögen aufstehen, und davon gehen, und durfft ihm niemand folgen, der hat aber damit sein Guth verwircket, welches der hohen Obrigkeit, und ein Theil an das Gerichte, angefallen. Bleibt er aber sitzen, und Richter und Schöpffen kommen zum drittenmahl, so werfen sie ihm den Strick um den Hals, trecken ihn hin, und hengen ihn an den nächsten dazu verordneten Baum, kommen wieder, und vermelden denen in dem Kreis durch das Urtheil, daß der, den sie jetzt hingeföhret, recht gerichtet sey.

- 37 Verum hæc iudicia cum nimius eorum abusus passim irreperet, hodie & merito quidem abrogata sunt, nec amplius aliquis pœnæ subicitur, nisi delictum prius legitime probatum, ipsique tempus ad peragendam suam defensionem relictum fuerit, quod & vult Imperator Valentinianus in l. 14. C. de accusat. ubi dicit, non debere iudicem relationibus, etiam a publicis personis factis, credere, sed in rei veritatem inquirere; quæ sententia quoque est Imperatoris Hadriani Julio Secundo rescribentis, non esse utique epistolis eorum credendum, qui quasi damnatos ad præsidem remiserint, quia non omnes ex fide bona elogia scribere compertum est. L. 6. ff. d. custod. & exhibit.
- 38 reor. Respiciet itaque Magistratus ante omnia ad personam

nam illius, qui ipsi ejusmodi novellas affert, Brunnem.
Proc. Crim. c. 41. n. 23. Oldekop. *Obsev. Crim. tit. 2. n. 19.* Dam-
 houder. *Prax. Crim. c. 6. de denunc. n. 12.* sapius enim ma-
 litiosi homines talia spargunt, ut aliis tantum ægre faciant,
 illosque in suspicionem admitti criminis apud vulgum
 deducant, notum enim est vulgatum illud: Calumniare 39
 audacter, semper aliquid hæret; quod in tantum solent
 extendere, ut procedat licet nominentur testes de facto
 informati. Brunnem. & Oldekop. *dd. ll. ex Claro l. 5. ff.*
f. qu. 5. n. 4. quo casu tamen concedunt judicem posse exa-
 minare testes, quasi in autorem harum Novellarum, &
 hac ratione ipsum quoque delictum deregere. Singulare 40
 omnino est quod a Venetis, in causis publicum statum
 concernentibus, notat de la Haye *dans la Politique, civile &*
militaire des Veneziens c. 2. his verbis: Ils ont encor une
 denoncie touchant les affaires d'Etat, & celle là est plus
 dangereuse, & la plus à craindre, puis qu'un homme
 marqué & denoncé par un billet, jetté incognito dans
 la bouche de cette fatale denoncie, est d'abord appre-
 hendé, & etant confiné dans un cachot horrible, ne scait
 ny peut scavoir la cause, qui l'a jetté dans ce precipice,
 jusqu'à ce que leur confrontant par une petite fenestre
 celuy ou celle qui l'a accuse, il se peut bien excuser,
 mais d'ordinaire n'estant point cru, veu l'extraordinaire
 jalousie, ou ils vivent de leur liberté, est condamné au ca-
 nal, qu'ils appellent Orphano, qui est le lieu cruel de
 leur dernier supplice, & font perir l'accuse de quelque
 condition qu'il soit, l'attachant sur une planche entre
 deux barques, un boulet de Canon aux pieds, & l'autre
 a la tete. Ce que j'ay appellé Denoncies, sont certaines
 bouches cizelées hors d'envre dans les murailles du Pa-
 lais, qui respondant a certains canaux de pierre, dont les

senateurs du Conseil de dix ont les clefs, reçoivent les billets funetes, qui tous les feirs sont visitées de ces dix Principaux, ou de ceux, qui parmy eux sont en service.

- 41 *Quamvis* vero Scaccia *de Judic. l. n. c. 55. n. 2. ob c. 24. X. de accusar.* requirât, ut antequam quis tales novellas proferat alterum prius charitative, uti dicunt, admonuerit, in tantum ut hoc neglecto repelli, nec audiri debeat, cuius formam in clerico, Episcopum suum monente, progenio latinitatis suæ nobis suggerit Speculat. *specul. Jur. l. 3. p. 1. de nuntiatio. f. 2. n. 4.* his verbis: Domine dicitur de vobis, quod habetis concubinam, quod esse non debet. *L. 191 C. de Episc. & cler. & quod luditis ad tabulas, Auth. interdicimus C. eod. vel conversationem nimiam cum tali vestra nepte habetis, c. 15. X. de presumt. c. 1. Dist. 34.* unde moneo vos charitative & pro Deo quod ab huiusmodi cessetis, nec fitis prodigus famæ vestræ *c. fin. X. de accusar.* cum in odore bonæ famæ debeat delectari *c. 14 X. Eod.* quia crudelis est
- 42 qui negligit famam suam *c. 10. n. 12. qu. 7.* Verum hæc de foro ecclesiastico & evangelica denuntiatione, quæ tantum correctionem & pœnitentiam proximi intendit, intelligenda erunt, nequaquam autem de foro seculari, & ubi ad puniendâ delicta liberandamque Remp. a malis hominibus agitur. Vid. Zigler. *ad Lancellor. l. 4. r. 1. §. 1. verb. Charitativa monitione.* Durand. *specul. Jur. l. 3. p. 1. n. 10. seqq.* Utrum autem veritatem novellarum proferens eas vel juramento, uti vult Damhouder *Prax. Crim. c. 6. n. 10. seqq.* vel etiam torтура evincere debeat? de eo vid. Tabor. *tr. de Confrontat. diff. 2. rb. 15. seqq. it. de torтура. c. 4. §. 17. seqq. & tr. de indic. delictor. ad f. 31. Const. Crim. §. 11. seqq.* & qui ubi allegantur
- Ddres.

Quod

Quod si hujusmodi Novellæ non ad ipsum judicem 44
delatæ sint, sed promiscue in vulgus spargantur; daß eine
gemaine Rede also ist, ne sic quidem Judex illis tuto inni-
ti poterit, sed inquirendum ipsi est, unde illæ originem
traxerint, nec sufficit si aliquis dicat se hoc publice au-
divisse, sed auctoris recordari non posse. Vid. Dn. Stryk.
de Jur. sens. diff. 3. c. 4. n. 10. seqq. Nominanda itaque certa 45
persona, cum requiratur, ut hujusmodi Novellæ pro au-
toribus habeant viros impartiales, ut vulgo loquuntur, sive
vacuos ab omni sinistro & corrupto affectu, quorum
enim affectus cupiditate aliqua vel odio corrupti sunt,
non possunt liquidum ferre testimonium *c. 7. X. de accusat.*
L. 1. §. 24. & 26. ff. de question. nec auctores hic admittun- 46
tur qui viles ac leves sunt, sed honesti & cordati requi-
runtur; ut enim in telo plurimum interest a qua manu
veniat, sic in verbo & sermone multum refert ex quali
corde & ore profluat. Tabor. *d. rr. de indic. delict. ad §. 25.*
Const. Crim. §. 13. Vana siquidem vox populi non attendi- 47
tur *L. 12. §. 1. C. de pen.* & fama quæ in constrina, stabulo,
aut muliercularum circulis nata est famæ nomen non
meretur, sed rumoris tantum, ac per se ne quidem ad in-
quirendum contra aliquem, multo minus ad torquendum
aut condemnandum sufficit. Dn. Stryk. *d. diff. 3. c. 1. n. 48.*
& c. 4. n. 32. Tabor. *d. §. 13.* Mauric. *Consil. Cbilon. p. 1. Conf.*
23. n. 38. Imo nec hoc sufficit novellas istas a viris honestis 48
primum provenisse, sed multum hic interest an illi rite
quæsitæ, directo & positive, vel etiam jurato aliquid as-
serverint, an tantum extrajudicialiter & indefinite atque
conjecturaliter aliquid protulerint, quod postea ab incau-
tis id audientibus pro veritate sapius recipitur, notante
Tabore *d. rr. §. 15.* qui postea *§. seq. 16.* optime hæc, quæ 49
ad hanc materiam imprimis spectant, subjicit, aliquando
viros

viros honestos videri & non esse, sed variis vitiis intus
 & in cute scaterere & obnoxios esse. Quotusquisque enim,
 perguit, mortaliū licet in dignitate constitutus, non illis
 succumbit vitiis, ut obretractationes libenter audiat, nova
 undique conquirat, invidia aut æmulatione corripia-
 tur? Videas etiam eruditos aliquando viros, maxime
 qui conscientiam non adeo adstrictam habent, & satyricis
 ingeniis præditi sunt, non tantum oblectari detrectationi-
 bus, suffuris, sarcasmis, cavillationibus, sed eandem etiam
 voce & calamo maligne disseminare, atque in eo campo
 quam lubentissime vires ingenii & eloquentiæ suæ ex-
 periri? Quot convivias, quot symposia numerabis, insti-
 tuta, in quibus proximus absens & sapius innocens ma-
 teriam fabulæ ac laticitiæ non præbuerit? Hic prima
 quæstio est, quid novi? Respondet alter, nihil admodum
 ajunt tamen hunc commisisse stuprum, illum adulterium:
 illum furem, hunc veneficum esse. Unde enim homini
 obscuro tanta eruditio? quomodo tam facile, tam mira-
 culose emergeret, qui infimæ conditionis erat, nisi malis
 dæmoniorum, sive, ut eruditi vocant, spirituum fami-
 liarium artibus uteretur. Hæc a viris in speciem gravi-
 bus & honestis sine circumspectione enunciata, circum-
 stantes pueri, ancillæ, famuli excipiunt & passim divul-
 gant: Ecce Tibi famam ab honestis viris ortam! Acce-
 dat alius qui dicat se id credere, vixisse enim illum & il-
 lam a teneris valde libere & liberaliter, aliquando etiam
 osculum admisisse & æthiopissam consuluisse. Habemus
 jam famam per omnia requisita confectam, sed falsam ta-
 men & fallacem. Hastenus Tabor: cujus verba, quæ &
 a Brunnem. *ad L. 3. ff. de testib. n. 14.* relata sunt, adducere
 volui, cum ex illis perspicue satis constet, quam pericu-
 losum sit ejusmodi novellis nimium inniti, & quam ne-
 ces-

cessarium Magistratui sit, a fama legitima rumorem discernere, de quo pluribus videri poterit Dn. Stryk. *d. diff. 3. c. 4. per tot.* Illud saltem adhuc monere volui, si fama, 51 unde hæ novellæ ortæ, omnia sua requisita habeat, & persona, quæ per illam petitur, talis sit, ut in eam suspicio cadere possit, quod omnino requiritur, Vid. Tabor. *de indic. delict. ad f. 31. Const. Crim. f. 24. & tr. de confront. diff. 4. c. 2. f. 13.* Magistratum omnino inquirere & veritate investigata pœnam statuere debere; Brunnem. *Proc. crim. 52 c. 4. n. 3.* quod, uti de criminibus magnis & scandalosis, per quæ Reipublicæ tranquillitas turbatur, nullum habet dubium, Vid. Carpzov. *Prax. Crim. p. 3. qu. 107. n. 23. seqq.* ita ad alia quæcunque etiam, dummodo ulla lege prohibita & contra legem commissâ sint, trahit & prolixè deducit Brunnem. *d. tr. c. 5. per tot.* cujus tamen sententiam 53 ad illa, quæ vel principaliter contra salutem publicam tendunt, vel quorum inquisitio Magistratui specialiter per leges publicas demandata est, restringendam, & in aliis, citra implorationem partis læsæ, Judicem procedere non posse existimarem.

CAP.

CAP. III.

DE PRAEMIIS EORVM, QUI NOVELLAS PROFERVNT.

S V M M A R I A.

Connectio. n. 1.

Qui Novellas attulerunt variis
præmiis affecti sunt. n. 2. seq.

De Donis quæ Legatis sub discessum
dari solent, remissive. n. 5.

Etiã a privatis nonnunquam ob le-
tum nuntium allatum pecunia exi-
gitur. n. 6. seq.

Quantum exigi hoc casu possit? n. 8.
seq.

Quæ Administratores Reipublicæ hoc
modo solvant in rationes publicas
referre possunt. n. 10.

Annon ultra hanc summam ultro ali-
quid offerre liceat? n. 11.

An qui alicui denuntiat se res amissas
invenisse præmium petere possit?
n. 12. seqq.

Utro oblatum accipere potest. n. 15.
Quid si ab initio præmium promissum?
n. 16.

Qui delicta denuntiant certis præmiis
afficiuntur. n. 17. seq.

An delinquenti qui seipsum magi-
stratui sistit præmium debeatur?
n. 20.

An quis teneatur se ipsum deferre?
remissive. n. 21.

Deciditur quest. n. 20. mota distin-
ctione. n. 22. seq.

- 1** Postquam præcedentibus capitibus de Novellis & quid
circa easdem Magistratui incumbat egi, superest ut
effectum quoque juris, quem Novellæ in personis eas
proferentibus sortiuntur, paucis explicem, qui vel in
2 præmiis, vel pro re nata in pœnis consistit. Et præmia
quidem quod attinet, constat jam ab omni ævo illos, qui
Novellas de re bene gesta, aut alia materia, publicam
læticiam inducente, attulerunt, præmiis affectos esse non
vulgaribus, imo quandoque certum quoque præmium
illi, qui primus omnium de re aliqua attulisset quicquam,
3 esse constitutum. Cujus rei insignis locus occurrit apud
Comi.

Cominaxum *Comment. Rev. Gallic. l. 8. in pr.* ubi postquam de Ludovico XI. Rege Galliaë dixisset, eum certos constituisse cursores, qui per dispositos equos incredibili celeritate iter conficerent, per quos illico de fortuna Caroli Burgundi cognoscere posset, addit: Ei, qui primus omnium aliquid memorabile attulisset, munus aliquod dabat, & priusquam aliquid afferretur, dicebat, se liberaliter ei, qui prius nuntiasset, daturum. Per Bocagium & me certior factus fuit de pralio ad Moratum facto, & utrumque insigni dono cohonestabat &c. Neque ho-⁴ diernis moribus illud ab usu recessisse quotidiana testatur experientia, quæ utut plurima suppeditet exempla, quæ nullo negotio recenseri possent, in præsentem tamen sufficet illam duobus in medium allatis exemplis stabilivisse, quæ, dum hæc in chartam conjicere paro, novellæ hebdomadariae eadem die ad nos retulerunt, Principem scilicet de Vaudemont, cum primus Imperatori de victoria contra Turcas obtenta referret, Generalis copiarum equestrium ductoris charactere auctum, & Secretarium *Prior*, cum Parlamento Anglicano pacem inter Regem Galliaë & M. Britanniaë initam esse nuntiaret, 200 libris Sterlings maectatum esse; quæ omnia ulterius exemplis quoque donorum, quæ Legatis ab aliis Principibus non tantum negotia tractandi, sed & victorias, novas nuptias, nova conjugum puerperia, aut alios prosperæ fortunæ eventus nuntiandi causa ad alios missis, sub discessum suum dari solent, corroborari possent, si operæ id pretium fore existimarem; Videri interim poterit Dn. Kulpis *de Legation. Stat. Imper. c. 18. per tot. Wicquefort. dans ses memoir. touchant les Ambassadeurs part. 2. p. m. 339. seqq.*

Hoc tamen non pratereundum, quod, sicuti adhuc 6 hodie quandoque fieri consuevit, ut lætitiâ ex novellis

E

publi-

publicis conceptam secum retinere nec privati queant
 sed illum qui eas protulit non tantum variis laudibus pro
 sequantur, sed & saepius muneribus afficiant, ita & olim
 apud Romanos idem non tantum obtinuerit, sed & illi
 qui publicæ lætitiæ materiam subditis nuntiabant, eo no-
 mine pecuniam exegerint, nonnunquam etiam in exactio-
 ne modum exceſſerint, ut Imperatores huic abufui fan-
 ctionibus ſuis obviam ire neceſſum habuerint; quam in
 rem notabilis eſt textus in *L. 1. C. publ. lætit. vel conſul. nun-*
 7 *tiator. &c.* ubi Imperatores Gratianus, Valentinianus &
 Theodoſius in hunc modum Floro Præſecto Prætorio re-
 ſcribunt: Quicquid noſtrorum unquam nuntiari cœperit
 proſperorum, ut bella ſi deſinunt, ſi oriuntur victoriæ fa-
 ctus, ſi honor datus fuerit regalium, vel conſulum, vel tra-
 bearum, compositæve pacis erit offerenda tranquillitas, ſi
 ſacros vultus inhiantibus forte populis inferimus, hoc ſine
 immodico pretio nuntiari excipique ſancimus: actum eſſe
 jubemus caſtiſſimum, indigentibus, non numerariis, eſſe
 8 præbendum: iudices ſtatuiſſimus eſſe ſollicitos, ne turpi col-
 ludio quaratur ex miſeris pretium gaudiorum. In qua
 lege licet pretium non determinetur, ex ſequenti tamen,
 ex Baſilicis reſtituta, lege apparet, illud ad ſex ſolidos ſive
 aureos reſtrictum eſſe, ita ut contra faciens quadruplum
 reſtituere teneatur. Add. *L. 26. §. 2. C. de Episcop. audient.* li-
 cet antea gravior & quidem infamiæ & privationis bono-
 rum pœna, tam in nuntiatores accipientes, quam in iudiceſ
 immodica præmia perſolvi cogentes fuerit ſtatuta
 9 *d. l. 1.* Verum hæc, cum Grœnweg. *ad d. l. 1.* dixeris ad Ro-
 manos mores ſpectare & abrogata eſſe, quod tamen indi-
 ſtincte ut concedam, vix adduci poſſum; licet enim diffi-
 teri nolim, quædam in his textibus reperiri quæ ad faciem
 huius ſæculi & Reipubl. conſtitutionem adæque compa-
 rari

rari & applicari nequeant; alia tamen in iis occurrunt, quæ adhuc utique usum habere possunt, nec genio seculi omnino repugnant, ut proinde generaliter recepto Jure Justiniano & hæc Leges receptæ videantur, & in casu obviente juxta eas pronuntiari debeat; Conf. quæ in genere de usu librorum posteriorum Codicis affert Tabor *tr. de Oblig. successor. in offic. c. 1. per tot.* unde & pro usu earundem pugnare videtur Perez *ad C. d. 1. n. 9. seqq.* ubi 10
n. 13. addit, ea quæ ab administratoribus Reip. nuntiatoribus læta nuntia deferentibus donantur, rata & valida esse, adeo ut in rationes publicas sint referenda, nimirum si nuntiaverint ea, quæ *d. L. 1.* proponuntur, felicem scilicet belli exitum, pacem compositam, Principis in provincia adventum, narum ei hæredem & similia. Add. Escobar *de ratiocin. c. 24. n. 21.* Illud certum est, si quis sciens & vo- 11
 lens audito lætitiæ nuntio ultra præscriptum modum pecuniam donaverit, illud subsistere, nec eapropter accipientem pœnam quandam mereri, cum allegatæ Leges de illis tantum, qui ab invitis aliquid ultra modum extorquent, loquantur, & sicuti in genere cuilibet liberum de rebus suis disponendi arbitrium non est adimendum *L. 21. C. Mandat.* ita nec quisquam affectionis gratia donare volens prohibendus erit. Arg. *L. 5. ff. de donat.* Perez *ad d. l. 11. 12.*

Sed hæc quidem de Novellis, quæ causam publicam 12
 concernunt; quid vero si privatum tantum alicujus statum respiciant, nonne & hic illi, qui lætum ejusmodi nuntium affert, e. g. si rem ab altero casu forte amissam se invenisse dicit, licebit præmium aliquod exigere? Respondet Ulpianus in *L. 43. §. 9. ff. de furt.* illud quidem probe non peti, neque tamen illud petentem furtum facere videri, cujus 13
 posterioris ratio in eo consistit, quod domino se rem amissam

fam invenisse indicet, eoque ipso ostendat se non furandi animo eam sustulisse, ut dicit JCrus *d. L. 43. ff. 8. add. Ddres ad d. l. 43. & ad §. 47. ff. de Rer. Divis. Christ. vol. 5. dec. 14. n. n. Carpz. p. 2. c. 3. def. 15. n. 4. & seqq. & p. 3. c. 31. def. 18. n. 5.*

14 prioris vero quod nullam operam investigationi rei amissæ impenderit, sed illa ipsi ultro obvenerit, & cum quilibet alteri rem suam restituere teneatur, cum quod suum non sit ad alium quovis modo pertinere facile scire possit & debeat, nullum justum prætextum habeat præmium illud exigendi; Conf. Tabor. *Racemat. Crim. 2. §. 36.* Cæterum si dominus rei amissæ ultro illi, qui ipsi indicaverit se eam invenisse, præmium aliquod obtulerit, quin licite accipi possit nullum est dubium, Dn. Hopp. *ad d. §. 47. ff. R. D.* multa enim honeste accipiuntur, quæ minus honeste petuntur, *L. 1. §. 5. ff. de Extraord. cognit.* nec qui accepit, conditionem metuere necessum habet, cum ob causam & quidem non improbam acceperit. *L. 15. ff. de*

16 *Præscr. verb.* Plane si certum præmium indicanti propositum fuerit, cujus exemplum Gothofr. *ad d. L. 43. §. 9.* ex Apuleji *Afin. aur. l. 6.* de Mercurio, præmium investigationis Psyches publico præconio ita edicentis, affert: Si quis a fuga retractare vel occultam demonstrare poterit fugitivam Regis filiam, conveniat Mercurium prædicatorem, accepturus indicii nomine ab ipsa Venere septem suavia; conventionem istam subsistere & præmium præfinitum juste peti posse extra controversiam est *d. l. 15. ff. d. præscr. verb. L. 4. §. 4. ff. de condit. ob turp. caus.* add. Dn. Hopp. *ad d. §. 47.*

17 Quod si delictum aliquis fisco denuntiasset, vel alias de rebus ad ipsum delatis Novellas protulisset, illum de Jure Romano certo præmio, quod olim mulctæ dimidium erat

erat ex lege Papia Pompæ, postea vero a Nerone ad quartam partem est revocatum, unde & quadruplatores tales personæ dicebantur, donatum esse constat; Vid. L. 13. §. 1. L. 15. §. 3. ff. de Fur. Fisc. ibique Ddres. item ad tit. C. de delator. Gryphiand. Oeconom. legal. l. 1. c. 35. n. 154. seqq. Alex. ab Alex. genial. dier. l. 4. c. 22. quod ipsum nec ho- 18 die ab usu recessisse, sed certa præmia constitui solere, ut eo alacriores reddantur homines ad denunciandum illos, qui contra Principis noviter proposita edicta aliquid commiserunt, experientia satis superque demonstrat, quæ ut multis in eum finem adductis exemplis corroboretur, operæ non erit præmium. Saltem huc afferam quod ad 19 morem illum apud Venetos receptum, cujus mentio c. 2. n. 40. facta, pertinet, de quo St. Disdler. dans la description de la Ville & Republique de Venise p. 2. pag. 255. ita dicit: Si le denontiateur ne fait pas scrupule de se declarer, il recoit luy même la recompensé, portée par les ordonnances, si non, en envoyant simplement par un inconnu, la moitié du papier déchiré du morceau, sur lequel il a écrit la denontiation, on luy conte la somme, sans autre 20 formalité, que de vérifier ce temoignage en rapprochant le morceau de papier, à la moitié qui est écrite, pour voir si il l'y apporte. Sed quid si ipse delinquens Judicem accesserit, seque ipsum indicaverit, numne & ita præmium ipsi debebitur? Exemplum Carocottæ refert Bodin. de Rep. l. 1. c. 1. n. 2. qui cum Cæsar Augustus decies Sester- tium millia se illi daturum, qui Carocottam, latronum principem, in Hispania vivum ad se duceret, publicis edictis fidem fecisset, re comperta sponte se Augusto Cæsari stitit, asserens se ipsum latronum ducem esse, quare ut Cæsar ipsi promissum præmium numeret, petit. Cæsar ne publicam fidem & securitatem fregisse diceretur, pecu-

- pecuniam illam delatori constitutam numerari iussit, &
- 21 impune Carocottam dimisit. Non inquiram jam an quis in conscientia se ipsum magistratui deferre, & commissum crimen propria sponte fateri debeat? cujus quaestionis negativam vid. ap. Dn. Stryk. v. 2. *disp. 15. de Jur. Homin. circ. se ipsum c. 3. n. 35.* Ziegler. *ad Lancellott. l. 1. tit. 19. §. 6. & Dres. ibi alleg.* sed tantum si casus talis contingat, an juste praemium illud detur & delinquens dimittatur?
- 22 quod ut paucis expediam, constat quidem Jure Civili ob voluntariam sui delationem poenas mitigatas esse, *L. un. C. de his qui se defer. l. 5. §. ult. C. ad L. Ful. Maj. l. 1. §. 26. ff. de Quaestion.* & hodie id nonnunquam ita observari, apparet
- 23 ex iis quae habet Carpz. *Prax. Crimin. qu. 149. n. 23.* Verum an generaliter id asseri possit vehementer dubito. Certum enim est delictorum poenas non esse ejusdem generis, sed quasdam Jure humano, quasdam vero Jure
- 24 divino esse statutas. Sicuti autem circa illas facile quisque Principis arbitrium agnosceret, & in ipsius voluntate vel mitigationem poenae, vel si Reip. necessitas eam esse flagitare videatur, ejus remissionem positam esse concedet, ita e contrario si Jure divino poena determinata fuerit, cum tunc circa eas Princeps dispensare nequeat, omnem facultatem remittendi poenam delinquenti praesenti ipsi ademptam esse, sua sponte sequitur, ita ut nequaquam praemio adhuc affectum dimittere possit.

DE POENIS EORVM, QUI NOVELLAS PROFERVNT.

SVMARIA.

- C**onnectio. n. 1.
 Peccant, qui falsas Novellas proferunt. n. 2. seqq.
 Committunt crimen stellationatus & puniuntur arbitrarie. n. 5. seq.
 Exemplum notabile ex Tabore. n. 7.
 An etiam capite puniri possint? n. 8. seqq.
 Qui falsis Novellis damnum dedit, tenetur ad illius reparationem. n. 10. seqq.
 Quomodo puniatur qui falso alterum de delicto ad magistratum detulit? n. 13. seqq.
 Quid si ex necessitate officii deferre debuerit? n. 16.
 Qui ad hostes Novellas perscribit perduellionis reus fit. n. 17. seqq.
 Quid si ad amicos perscripserit? n. 22.
 An Legatus propter Novellas aliorum transcriptas puniri possit? n. 23. seqq.
 Quomodo puniendus qui contra Principis prohibitionem Novellas divulgat? n. 25.
 An proferens Novellas veras, in injuriam tamen alterius tendentes, puniendus? n. 26. seqq.
 Quid si Novellae nihil per se injuriosae contineant? n. 29.
 An illas proferens teneatur ad recantationem? n. 30. seqq.
 An proferens excusetur, quod ab aliis Novellas audierit? n. 32. seqq.
 An & ille teneatur qui ejusmodi Novellis injuriosae delectatur? n. 38.
 Gravius punitur proferens, si Novellas illicito modo resciverit. n. 37. seqq.
 Quomodo puniantur Consilarii divulgantes consilia Principis? n. 41.
 Quomodo milites Novellas hostibus communicantes? n. 42.
 Quomodo vasalli credentiam domini manifestantes? n. 43.
 Quomodo sacerdotes quae ipsis in confessione exposita propalantes? n. 44. seqq.
 Quomodo advocati causam clientis prodentes? n. 47.
 Quomodo medici morbum egroti ejusque causam detegentes? n. 48. seqq.

Quem-

- 1 **Q**uemadmodum illi qui Novellas Reipublicæ, vel etiam privatis proficuas proferunt, pramium merentur & accipiunt, uti præcedenti capite dictum, ita e contrario qui falsas Novellas confingunt, vel in præjudicium Reipublicæ, aut etiam proximi sui eas, licet sæpius veras, proferunt, vel denique contra datam fidem & officii sui rationem passim illas divulgant, graviter peccant, ac pœnam non exiguam merentur. Et sane peccant, ut verbis utar Fritschii *tr. de Novell. usu & abus. c. 4. §. 3.* ejusmodi novellifices & spermologi non leviter contra Deum, contra Remp. & contra proximum. Contra Deum, quippe qui veritatem amat & mendacia execratur. Vid. *Lev. 19. v. 11. proverb. 19. v. 5. Ephes. 5. v. 25. Coloss. 3. v. 9.* Contra Rempubl. quam, ut experientia docet, sparsione Novellarum fictarum non raro in periculum & perniciem conjiciunt. Contra proximum, quem ludificant eumque vel tristibus Novellis turbant, vel lætioribus vana spe lætant. Ac fatendum omnino est, esse pessimum hoc vitium, quod tamen pro vitio non agnoscitur, hodie inter homines frequentissimum, de quo etiam juste conqueritur Mengerius *Scrutin. Consciens. c. 12. qu. 44.* ubi ita scribit: Frage dich nach dem achten Gebot, ob du mit Avisen und neuen Zeitungen weidlich ins Land gelogen, etwas vor gewiß und wahrhaftig ausgebreitet und spargiret, das doch alles erfunden und erlogen gewesen; So sind manche gesinnet, und thuns bißweilen auch wohl Edelleute, die haltens vor eine große Ehre, wenn sie einem so eine Nase oder Muschen machen können; oder es bilden sich solche Phantasten was ein, und wie sie gerne wolten, daß es wäre, so dürfen sie es vorbringen und ausgeben, welcherley Lügen - Handwerck heut zu Tage sehr gemein, und von niemand für Sünde und Unrecht will
- 4 erkannt werden. Nec ipsi tantum Novellarum artifices pec-

peccant, sed & earum disseminatores, quando scientes hanc vel illam relationem esse falsam, vel valde dubiam, pro certa tamen ac verissima illam aliis venditant; neque inde excusantur, quod mundus velit decipi, & quod quilibet suæ credulitati imputare debeat, si falsis narrationibus ab alio deceptus fuerit. In foro namque conscientiae ejusmodi excusationes minime valent, cum veritas dicenda, & mendacia ac falsiloquia omnino vitanda sint, Fritsch. *d. c. 4. §. 4.* Quin etiam in foro exteriori pœnam merentur, & crimen stellionatus ejusmodi falsarum Novellarum architecti & divulgatores committunt, Fritsch. *d. tr. c. 5. §. 1.* Matthæi *de Crimin. ad L. 47. ff. tit. 13. c. 1. n. 6.* Tabor. *Racemat. Crimin. de Stellionatu §. 17.* Lauterb. *ad tit. ff. de Stellion. n. 10.* si enim quid dolo factum est ac titulus criminis specialis ac formalis deficit, agi de stellionatu debet, *L. 3. §. 1. ff. de Stellionat.* cujus criminis pœna cum arbitrariorum & extraordinaria sit, *L. 3. §. 2. ff. d. 1. §. 26.* Matthæi *d. 1. c. 2. n. 1.* hinc auctori & divulgatori falsarum Novellarum pœna quoque pecuniaria, carceris, relegationis, aut fustigationis pro qualitate circumstantiarum dictari poterit; Fritsch. *d. c. 5. §. 2. & 3.* quæ pœna etiam locum pro re nata habere poterit, licet forsitan intentio Novellas proferentis non adeo mala sit; *arg. L. 30. ff. de pan.* quemadmodum id pluribus deductum est a Tadore, in Responso quodam dictæ Racemationi de Stellionatu annexo, nomine Facultatis Juridicæ Argentoratensis conscripto, in casu, ubi quis falso retulerat sibi angelum apparuisse dicentem; mundum, nisi pœnitentiâ Deus placeret, gravissimas eidem pœnas daturum, in eoque rei fidem angelum erepto sibi e manibus cultro vinitorio sex vites, quas secum attulerat, abscidisse, sibi que tradidisse, quæ, simul ac manibus eas attigerit, ita sanguine

- guine stillarint, ut is per ipsius chirothecas ad terram usque defluerit. Utrum vero hæc falsas novellas proferentibus statuta extraordinaria pœna ad mortem extendi possit? dubium est. Negat Lauterbach *ad tit. ff. de Stellionat.* sed præterquam quod ille falsa nitatur hypothesi, pœnas scilicet extraordinarias ad ultimum supplicium extendi non posse, quam refutatam vide a Matth. *d. Crimin. in prolegom. c. 4. n. n.* de affirmativa eo minus dubitari debet, quod JCtus expresse in *L. 2. ff. ad L. Jul. Majest.* eum perduellionis reum atque ita ultimo supplicio afficiendum esse dicat, qui sciens falsum conscripserit; quod de tali falso intelligendum, quando in magnum Reip. præjudicium aliquid fingitur & divulgatur. Vid. Matth. *d. tr. ad l. 48. ff. tit. 2. c. 1. n. 14.* Brunnemann. *ad l. 1. ff. ad L. Jul. Maj. n. 9.*
- 10 Quod si per hujusmodi Novellas confictas alicui damnum datum sit, dubium non est, quin ad reparationem illius contra autorem Novellarum easque spargentem quoque agi possit, & cum illa actio de stellionatu tantum ad pœnam publice infligendam tendat, cum illa actiones rei persecutoriæ utique concurrent; Vid. Lauterb.
- 11 *d. 1. inf. Matthæi d. c. 2. n. 1.* pertinetque omnino huc illud, quod habetur in *L. 1. ff. 2. ff. de eo per quem fact. erit quo min. quis in judic. sist.* ubi Ulpianus dicit, etiam illum edicto Prætoris teneri, siye ab altero actione in factum conveniri posse, qui venienti ad iudicium aliquid pronuntiaverit triste, propter quod is necesse habuerit ad iudicium non venire; quod an hodie adhuc obtineat dubium est, cum actio illa a Pratore eam ob causam præcipue prodita fuerit, ut completa per hoc eveniens forsan præscriptione, contra nuntiantem, qui ita causa exstiterat, quod citatus ad iudicium non venisset, regressus actori ratione interesse sui daretur; hodie vero etiam per citationem solam jam inter-

interrumpatur praescriptio, & hinc ex parte actoris vix aliquod interesse alligari possit; certum tamen est ad expensas retardati Processus, contra illum, qui in causa fuit, quod alter in iudicio non comparuerit, agi posse, & ita quae antea *ex d. l. i. prolata* sunt suam adhuc habent utilitatem. Conf. Dn. Stryk. *in Usu modern. ff. d. r. ff. 2.*

Cæterum si Novellæ ita confictæ alterum simul certi 13
alicujus delicti arguant, paratum huic ex praxi hodierna
erit remedium *L. diffamari §. C. de ingen. manumiff.* ut scilicet au-
tor in iudicium veniat, delictum illud, quod inter cives
divulgavit, legitime probeat, aut si hoc non fecerit, per-
petuum sibi imponi patiatur silentium; quamvis forsan 14
rationi juris convenientius sit, ut actionem injuriarum
contra autorem harum Novellarum instituat, hac enim
quin contra illum dari possit, dubitandum non est, cum
omnia illa, quæ in contumeliam nostram proferuntur &
tendunt, hac actione vindicari possint, uti ex generalibus
juris nostri principiis per se satis est manifestum; Conf.
*L. 6. ff. 3. ff. ad Scrt. Turpil. L. 1. C. de Curios. & Station. L. un.
C. d. famos. libell. Mæv. p. 1. dec. 41.* imo præter hanc actio- 15
nem etiam ad expensas & interesse harum Novellarum
autor tenebitur, quemadmodum enim in civilibus victus
victori in expensas condemnatur, ita quoque in crimina-
libus; *Carpz. p. 2. dec. 188. n. 14.* & si aliter diceremus via
malevolis aperta esset, quoscunque indebite vexandi &
traducendi. Quod & verum existimo in illis, qui ex ne- 16
cessitate officii de civium delictis Novellas ad magistra-
tum perferre tenentur, dummodo manifesto constet illis
falso, maligne & non ex boni viri officio eas ad magistra-
tum detulisse, licet pro iis alias militet officii necessitas,
quæ doli & malitiæ præsumtionem excludit & satis excusat,
*L. 5. §. 13. ff. de his quæ ut indign. L. 12. C. de Offic. Rector. Provinc.
Mæv. d. dec. 41. n. 12.*

- 17 Hæc de falsis & confictis Novellis sufficiant; quod si veræ sint, nec tunc quidem extra omnem pœnam constitutæ erunt, si in præjudicium alterius tendant. Ac primo quidem loco de Novellis agendum, ex quibus Principi vel Reip. potest contingere præjudicium, quorsum pertinet quod in *L. 1. §. 1. ff. ad L. Jul. Majest. criminis perduellionis reus dicatur, qui hostibus populi Romani, hodie Principis sui, nuntium, literasve miserit, signumve*
- 18 *dederit; quod ipsum quamvis nonnulli cum Farin. præx. Crim. qu. 113. n. 217. & Decian. Tract. Crim. l. 7. c. 17. n. 4. ad Consiliarios, Secretarios & Feudatarios restringant, verba tamen generalia sunt, & ratio contra omnes subjectos militat, cum hostili animo sit, quisquis patriæ consilia hostibus renuntiat, unde & contra civem ita a Facultate Juridica Viadrina Mense Februario anni 1660. responsum refert Brunnem. ad d. l. 1. n. 6. vid. Matthæi d. tr. ad l.*
- 19 *48. ff. tit. 2. c. 2. n. 10. Licet enim in L. 6. §. 4. ff. de Re militar. §. l. 39. §. 1. ff. de pœn. illis, qui hostibus consilia Principis renuntiant, pœna capitalis tantum dicitur, nec ibi vel publicationis bonorum, vel damnationis memoriæ, quæ pœnæ alias perduellionis sunt, fiat mentio, recte tamen Matth. d. l. monet publicationem bonorum olim omnibus pœnis capitalibus fuisse conjunctam, & damnationis memoriæ pœnam ex aliis Legibus suppleri debere.*
- 20 *Extendit vero hoc ipsum Matth. all. loc. generaliter ad omnem illum, qui Reip. aut Principis secreta dolo malo hosti prodit, adeo ut Medicus quoque, qui morbum & instantem Principis mortem hostibus prodiderit, perduellionis reus fieri possit, cum hac proditione ad res novas*
- 21 *accendantur. Nec dissimilem Mathematicorum causam esse censet, qui novandarum rerum studio, aut Principis interitum prædicunt, aut regnum affectantibus spondent,*
nec

nec non eorum, qui Mathematicos ea de causa consulunt, adductis hanc in rem Tertulliani verbis, dicentis: Cui opus est, perferutari super Cæsaris salute, nisi a quo aliquid adversus illam cogitatur, vel optatur, aut post illam speratur, aut sustinetur?

Sed quid si non ad hostes, sed amicos forte Principis ²² Novellas istas præscripserint? Existimo hic distinguendum esse, an personæ novellas aliis communicantes specialiter ad silentium servandum obligatæ sint, an non; illas indistincte sive nocendi animo id fecerint, sive non, tanquam perjuros & qui contra officium suum egerunt puniendos. Farin. *d. qu. 113. n. 218. & 221.* in his vero, quo animo id fecerint, attendendum esse puto. Unde quæstionis est, an Legatus aliquis, qui in aula Principis, ad quem missus est, arcana consilia penetrat, eaque Domino suo fideliter transcribit, eapropter peccet? quod, modo illicitis mediis non utatur, non videtur; quamvis enim Princeps ægris subinde oculis intueatur, vix dicto, vix proposito consilio, illud apud alios, externos scilicet, revelari; non tamen pervideo, quomodo legato hoc pro crimine imputari possit; quippe qui suo perfungitur officio, nec ejusmodi dolus simpliciter pro illicito haberi potest. Vid. Kæstner *de Jur. Correspondent. c. 2. rh. 14.* Grot. *de J. B. & P. L. 3. c. 1. §. 5.* Et nescio sane, an factum illud Gallorum, quando Wicquefortium, eo tempore Residentem Brandenburgicum Parisiis agentem, ob relationes suas aulæ Gallicanæ invisum, primum Gallia exire jusserant, & cum jussu parere statim nollet, in Bastiliæ custodiam, mox addito militum præsidio Caletum abduxerant, inde in Hollandiam trajiciendum defendi possit, licet ille officii limites excessisset, & in Belgium, de neptibus Mazarlni, de amoribus Regis, & ejusmodi aulæ fabulis scripsisset. Unde & fa-

Etum apud Electorem postea excusarunt, de quo Puffendorff, *de reb. gest. Frid. Wilb. Elect. Brandenb. l. 7. §. 54. in f.* & ipsum Residentem elapso spatio trium mensium, ut in Galliam rediret, rogarunt, dato ipsi quotannis salario mille thalerorum, de quo ipse agit *dans les Memoires touchant les Ambassad. p. 1. p. m. 425.*

25 Cæterum si quis ex civibus contra solennem Principis vel Magistratus prohibitionem, (posse enim Principem ex justa causa prohibere, ne quis Novellas, qualescunque etiam sint, spargat, supra dictum est,) divulgaverit ea, quæ vere in civitate gesta sunt, illum ea pœna plectendum esse puto, quam Magistratus in violatores mandati constituit, si vero certa pœnæ species mandato non sit inserta, arbitraria habebit locum. Vid. Fritsch. *d. tr. c. 5. §. 4.*

26 Quod si Novellæ istæ in præjudicium tertii privati prolatae sint, tunc siquidem falsæ reperiantur, quid remedium læso competat, supra *n. 10. seqq.* jam est expositum; sed

27 si veræ sint, anne tunc proferens illas ab omni pœna & injuriarum actione immunis erit? Ita videtur; cum peccata nocentium nota esse & oporteat & expediat, modo proferantur legitimo modo, id est in tali loco, ubi manifestatio erat necessaria, vel si ad magistratum deferantur a personis deferre non prohibitis, aut si omnia ita agantur, ne quis contra jus agendo ullam præbeat de se injuriandi significationem *L. 18. pr. ff. de injur.* & ad illam *Dn. Hopp. special. dissert. membr. 3. §. 23.* nec enim per clancularias suggestiones & extrajudiciales diffamationes proximum lædere oportet. *L. un. C. de famos. libell.* Stephan. *ad*

28 *Const. Crim. arr. no. n. 6. Mev. p. 3. dec. 357.* Sin autem in modo proferendi has Novellas aliquis peccet, libido & voluntas injuriandi in proferente præsumitur, quæ non attempta

tenta veritate & Reip. utilitate castiganda, ut alii etiam
 pœnæ exemplo dereritici noverint, non satis esse, quid
 fieri recte, nisi etiam id fiat rite & legitime. Vultej. *ad §. 1. J.*
de injur. n. 3. in f. Cravett. Conf. 147. Oldrad. Conf. 53. Brunnem.
ad d. L. 18. n. 2. §. 3. & ibi all. Dñes. Neque distinguendum 29
 hic existimarem, an per Novellas istas delictum aliquod
 alteri imputetur, quod scire Reip. interest, an vero aliud
 aliquid de altero spargatur, quod saltem ipsius existima-
 tionem lædit, & in contumeliam ipsius tendit; quorsum
 refero, si divulgetur alterum esse spurium, laborare mor-
 bo gallico, ab hac vel illa virgine repulsam tulisse &c. Conf.
 Matthæi *de Crimin. ad L. 47. ff. t. 4. c. 1. n. 8.*

His casibus tamen, quando nimirum Novellæ in rei 30
 veritate se ita habent, vel tantum ad contumeliam alic-
 jus tendunt, famæ vero læsionem non respiciunt, ille qui
 eas protulit, ad recantationem condemnari nequit, cum
 hæc, non tam ut vindicetur injuria, quam ut revocetur con-
 vitium, quod alter per mendacium alteri objecerat, impo-
 natur, & hinc injuriantes in ipsis formalis revocatorii se
 ipsos mendaces profiteantur, evomitasque injurias, tan-
 quam fictas & commentitias, rursus se devorare dicant;
 quod ridiculum foret, si prolata veritati essent consentanea.
 Vid. Brunnem. *ad L. 21. ff. de injur. n. 5. Berlich. p. 7. concl. 62.*
n. 23. Ketler. p. 1. dec. 68. n. 11. Sande dec. Frific. l. 5. t. 8. def. 7.
 quin tamen affinis illa reparationis honoris species, depre- 31
 catio scil. publica, etiam his casibus dictari possit, dubitari
 non debet, cum certum sit hujusmodi Novellas non nisi
 hac intentione, ut alteri agre fieret, esse prolatas, & hæc
 deprecatio etiam, tunc quando aliquid veri subest, locum
 suum inveniat. Conf. Hartung. *de action. ad palinod. §. 19.*
Carpzov. p. 4. c. 45. def. 5. & Prax. Crim. p. 2. qu. 96.
n. 55. seqq.

Illud

- 32 Illud proferentem non excusare certum est, quod indicare possit illum, a quo Novellas istas in injuriam alterius tendentes audivit, cum non minus propalando alterius estimationem lædat, quam ille qui primum eas protulit, unde & germanico proverbio dicimus, *Wehrmann haben hilfft nicht*, & in *L. un. C. de famos. libell.* famosi libelli inventor, si eum divulgaverit, perinde ac si ipse autor esset punitur *Conf. Carpz. Prax. Crim. p. 2. qu. 96. n. 69.* Dn. Stryk.
- 33 de *Jure Sens. diff. 3. c. 3. n. 59.* Dn. Hopp. *ad pr. 7. de injur.* quare consultum foret proferenti has Novellas, ut ex consilio Coler. *p. 1. dec. 161. n. 42.* protestatione sibi prospiciat, quod non injuriandi animo hæc & talia referat, quamvis an protestatio hujusmodi semper aliquid operetur admodum dubitem. Interim tamen recte notat Dn. Stryk. *d. c. 3. n. 62.* Judicem circumstantias attendere debere, & quidem an cum talibus collocutus sit, qui jam antea illarum Novellarum notitiam habuerint, cum tunc animus propalandi fingi non possit, ubi nihil incognitum aliis recenset, sed de re omnibus nota cum altero colloquor; item
- 35 an aliquis tales Novellas relative tantum & dubitanter aliis enarret, an vero simul illas veras esse statuatur; hic enim majoris culpæ reus est, dum non tantum dictis suis aditipulatur ipse, sed & alios ad credendum invitat, ille vero,
- 36 nec quæ recenset, credit ipse, nec alios ut credant inducit; porro an quis inter privatos parietes inter amicos tales Novellas protulerit, & quasi sub fide silentii illis concediderit, an vero in loco publico & plurium hominum conventu eas exposuerit, hoc enim casu facilius animus injuriandi præsumitur. Dn. Stryk. *d. c. 3. inf.* ubi hanc in
- 37 rem responsum Facultatis Viadrinæ recenset. Quibus denique Matthæi *d. tit. 4. c. 1. n. 4.* accenset, si quis non dolo malo, sed garrulitatis vitio talia effutierit, & tunc eum, laudato

laudato autore, liberandum existimat; garrulitas enim proprie dolus non est, alioquin omnes mulieres dolose facerent, cum plenæ rimarum hac atque illac perfluant, imprimis incidentes in callidum percunctatorem.

Utrum vero & ille, qui ejusmodi Novellis in proximi ignominiam tendentibus delectatur, injuriarum teneatur? quæstionis est; quam negandam existimo, solum enim illud gaudium, quod super cognitione factorum proximi concipitur, quamvis in conscientia vix excusari possit, & complacentiæ quoddam, ut Moralistæ loquuntur, delictum involvat, in se injuriosum non est, nisi quædam harum Novellarum & quidem expressa accedat approbatio; Vid. Dn. Stryk. *Vol. 3 Disp. 13. de Curiosis. c. 5. n. 6. & seqq.* ubi citat Lessium *de J. & J. l. 2. c. 11. dub. 4. n. 10.* quærentem, an qui ita istis Novellis delectatur, mortaliter, an venialiter tantum peccet.

Cæterum aggravat hoc delictum & pœnam etiam, si quis illicito modo has Novellas resciverit & postea pro- palaverit; vid. Dn. Stryk. *diff. de Credent. revelat. c. 1. n. 24.* quorsum refero, si quis alienas literas aperuerit, & ex illis Novellas illas didicerit, hic enim insuper crimen falsi incurrit & pœna arbitraria afficiendus est. Farin. *Prax. Crim. qu. 150. n. 121. seqq.* Decian. *rr. Crim. l. 7. c. 17. n. 46.* Hœpping. *de Jure Sigill. c. 14. n. 56. & 71.* ubi ex Gylmanno refert in Camera ita judicatum esse. Pertinet quoque huc si quis magicos divinatores consuluerit, & per Chrystum, speculum aut vitrum politum aliquid resciverit, nam & hoc illicitum est & pœnam arbitrariam meretur. Vid. Carpz. *Prax. Crim. p. 1. qu. 50. n. 64. Berlich. p. 4. c. 5. n. 94.*

- 41 Jam ad illos pergo, quos vel promissa silentii fides, vel simul concurrens officii ratio a divulgandis Novellis arceat, & si id nihilominus fecerint punibiles reddat. Inter quos primo loco occurrunt Principis confiliiarii, qui si ea divulgaverint, de quibus in confilio Principis actum est, pœnam incurrunt & minimum ab officio removeri possunt, de quodam supra n. 18. sq. actum est, add. Menoch. Vol. 2. Conf. 175. n. 24. seqq. ubi nonnullas
- 42 hoc in casu apud gentes receptas pœnas recenset. De militibus itidem jam supra dictum fuit, quod prohibeantur Novellas ad hostes perscribere; si contra fecerint pœna capitali afficiuntur, præprimis si ex locis obfessis ad hostes scribant. Vid. *Churbrandenb. Kriegsrecht*, art. 43. Diether. *addit ad Besold. thesaur. Pract. voc. Correspondenz.*
- 43 Ad exemplum militum idem in vassallis, qui & ipsi milites vocantur i. F. 21. pr. Struv. *Syntagm. Jur. feud. c. 10. §. 7. n. 1.* juris est, si enim hi credentiam domini manifestent, id est, ea quæ in confilio domini geruntur aliis communicent, si id dolo malo & in præjudicium domini fecerint, feudo privantur. i. F. 17. Vid. pluribus hæc deducentem Dn. Stryk. *vol. 3. diff. de credent. revelat. c. 3. n. 4. seqq.* unde hinc etiam est, quod Domino competat potestas aperienti Vassallorum literas; de quo dictum c. 2. n. 33.
- 44 Sacerdotes ea, quæ ipsis in confessione revelata manifestare non debere certum est; vid. prolixè Dn. Beyer *tr. de sigill. confessionis*, ubi materiam hanc per varias ampliationes & limitationes deducit; si contra fecerint, quin a confessore injuriarum & ad interesse conveniri possint nullum est dubium. Carpz. *Jurispr. Eccles. l. 3. def. 98.*
- 45 Carocc. *de revelat. confess. qu. 1. n. 22.* imo præter hanc privatam actionem de Jure Canonico etiam pœnæ depositionis,

tionis, & ut omnibus diebus vitæ suæ ignominiosi peregrinando pergant, ipsis dictatæ sunt *c. 2. de penit. dist. 6.* quarum prior postea repetita, posterior vero in detrusionem in monasterium mutata, *c. 12. X. de penit. & remiss.* apud nos vero sola depositionis pœna recepta est. An 46
vero præterea criminaliter quoque puniri possint dubium est, quod non leviter inferre videntur exempla illa apud Beyer, *d. l. sect. 2. c. 4. n. 10. seqq.* existantia, ubi tam suspensio, quam vivicomburio affecti leguntur. Verum fundant se hæc exempla in suppositione Catholicorum, subesse hic sacramentum, quod postea violatum est; quam sententiam dum nos non agnoscimus, pro quantitate admitti extraordinariam quidem infligi posse pœnam, iudicem tamen semper in mitiorem partem propendere debere existimo. vid. Dn. Stryk. *d. diff. c. 4. n. 43.*

Advocati si ea quæ ipsis concredita sunt proपालant 47
& evulgant, ut adversario innotescant in prævaricationis non minus ac falsi crimen incidunt, & non tantum infamia notantur, *L. 1. & 4. §. 4. ff. de qui not. infam.* ac ab officio remouentur, *arg. L. 5. ff. de prævaricat.* sed & extraordinarie mulctæ, carcere aut relegatione puniuntur & ad omne interesse clienti suo tenentur. *L. 1. §. 1. in f. L. 2. ff. de prævaricat.* Carpz. *p. 1. dec. 91.* Richter *p. 2. dec. 85.* Conf. Lauterb. *Coll. ff. ad rit. de postuland. §. 23.*

Denique quod medicos attinet, sapius ægroti ipsis 48
ad impetrandam medicinam, causam morbi & quid in leges naturæ quocunque vitiorum genere deliquerunt, exponunt, sperantes medicos omnia silentii peplo involuturos esse; quod si factum fuerit, medici hoc nequam possunt manifestare, cum per illius divulgationem

facile ægroti existimatio lædi possit; Gutierrez. *Can. quæst.*
 49 *l. i. c. ii. n. 58.* Dn. Stryk. *d. diff. c. 2. n. 45. seqq.* Fritsch. *Me-*
dic. pecc. concl. 22. si contra fecerint & quæ ipsis ab ægro-
 tis concedita sunt divulgaverint, non tantum injuria-
 rum conveniri possunt, sed & actione ad interesse con-
 tra eos agi potest, quanti scil. ægroti interit causam mor-
 bi non fuisse manifestatam, cum sapius ea detecta opi-
 nionem ipsius lædat, & cursum felicitatis impediat.

Alex. *l. Conf. 6. 178. n. 6.* Schultz. *de contract.*
medic. cum ægrot. c. 4. §. 12.

T A N T V M.

Kiel, Diss., 1696-1702

X 237-1917

VD17

DISPV TATIO IVRIDICA
DE
I V R E
NOVELLARVM

Vom Rechte der Zeitungen

P R A E S I D E
DN. ELIA AVGVSTO STRYKIO

I. V. D. IVR. PVBL. ET NOVELL. PROF. PVBL.
ORDINARIO

AD D. OCTOBR. ANNI M DC XCVII

PVBLICAE DISQVISIONI SVBMITTIT

AVTOR ET RESPONDENS

SAMVEL FRIDERICVS HAGEN

LENZ. MARCH.

V I T E B E R G A E

RECUSA APVD IO. CHRISTOPH. TZSCHIDRICHIVM
M DCC LIII

11
Kiel
16/10
20

